

Länsstyrelsen
Värmland

Sammanfattande redogörelse för Värmlands län 2019–2022

**Del 1: Länsövergripande redogörelse
Agenda 2030 och hållbara översiktsplaner**

Publ nr 2019:15
ISSN 0284-6845

Foton och kartor: Länsstyrelsen Värmland, Tyresö kommun, Region Stockholm, Försvarmakten, Hammarö kommun.

Rapporten är sammanställd av: Amanda Bäckström och Kester Gibson, Länsstyrelsen Värmland.

Länsstyrelsen Värmland
651 86 Karlstad
010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland

Förord

Länsstyrelsen arbetar för en hållbar utveckling i hela Värmland – ekonomiskt, miljömässigt och socialt. Det är vår vision, men också något som passar väl in i de globala hållbarhetsmålen. FN:s beslut om Agenda 2030 togs vid början av föregående mandatperiod och har redan gjort avtryck i hur stat och kommun arbetar tillsammans för en mer hållbar framtid. Kommunernas översiktsplaner har en viktig roll som strategiskt måldokument och vägvisare i detta arbete.

Mycket har hänt under den föregående mandatperioden och sedan FN antog de globala målen. Många nya mål för en hållbar samhällsutveckling har tagits fram. Nya klimatavtal gäller och utsläpp ska minskas. Bostads- och infrastrukturplanering ska gå hand i hand. Samhällsplaneringen ska skapa attraktiva miljöer för människor att leva och bo i. Digitaliseringen ska ge nya möjligheter till inflytande och insyn. Öppenhet och engagemang ska prägla samhällsbyggnadsprocessen, stärka mänskliga rättigheter och lyfta barnens perspektiv.

Denna rapport är en sammanfattande redogörelse för Värmlands län. Den tar upp en rad olika statliga och mellankommunala frågor som är aktuella för kommunernas översiktsplanering. Den kan användas både som informationskälla och utgångspunkt i översiktsplanarbetet men det huvudsakliga syftet är att göra det lättare för kommunerna att se över sina översiktsplaner och hålla dem relevanta och uppdaterade. Dialogen mellan stat och kommun är en viktig del av processen att ta fram en översiktsplan och Länsstyrelsen ser fram emot fortsatt gott samarbete i detta viktiga arbete.

T.f. Landshövding Johan Blom har fattat beslut i detta ärende. Plan- och bostadshandläggare Amanda Bäckström och Plan- och infrastrukturhandläggare Kester Gibson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen deltog också T.f. Länsråd Bengt Falemo och enhetschef Johan Rosqvist. I handläggningen har berörda enheter inom Länsstyrelsen samt regionala myndigheter bidragit med fakta och underlagsmaterial.

Karlstad 2019-06-12

Innehåll

Förord	3
1 Inledning	6
1.1 En aktuell översiktsplan.....	6
1.2 En sammanfattande redogörelse	6
1.3 PBL kunskapsbanken.....	6
1.4 Planeringskatalogen och regionalt planeringsunderlag.....	7
1.5 Agenda 2030	8
2 Statliga intressen	12
2.1 Riksintressen	12
2.2 Riksintressen 3 kap. Miljöbalken.....	13
2.3 Riksintressen 4 kap. Miljöbalken.....	17
2.4 Miljökvalitetsnormer (MKN)	18
2.5 Strandskydd och landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)	21
2.6 Mellankommunala frågor	22
2.7 Hälsa och säkerhet samt risk för olyckor, översvämning eller erosion.	23
3 Mål, strategier, planer och program	30
3.1 Agenda 2030 och hållbar utveckling.....	30
3.2 Klimat och miljö	31
3.3 Bostadsplanering.....	33
3.4 Infrastrukturplanering	33
3.5 Digitalisering	34
3.6 Arkitektur och gestaltad livsmiljö	34
3.7 Jämställdhet	35
3.8 Levande städer - politik för en hållbar stadsutveckling.....	35
4 Kommunernas översiktsplaner	37
4.1 Vikten av översiktsplanering	37
4.2 En kontinuerlig översiktsplaneprocess.....	37
4.3 Översiktsplanen – ett samverkansprojekt.....	38
4.4 Kommunernas översiktsplanearbete.....	39
4.5 Översiktsplanernas aktualitet.....	43
5 Referenser	44
Bilaga 1: Förändrad lagstiftning	45
Information om svensk lagstiftning	45
Viktigare lagar och förordningar	46
Kommande lagstiftning.....	49
Bilaga 2: Tidslinje	50

1 Inledning

1.1 En aktuell översiktsplan

Alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan. Översiktsplanen är ett strategiskt politiskt dokument som ska spegla kommunens uppfattning om byggande, mark- och vattenanvändning samt hushållning med naturresurser. Översiktsplanen är också viktig för att den statliga och regionala planeringen ska kunna väga in kommunens ställningstaganden, till exempel vid planering av ny infrastruktur.

Översiktsplanen måste vara aktuell för att fungera som vägledning vid såväl kommunens egna som andra myndigheters beslut om bland annat detaljplaner, bygglov och tillstånd enligt miljöbalken. Kommunfullmäktige ska därför minst en gång under varje mandatperiod ta ställning till om planen är aktuell i förhållande till de krav som finns i plan- och bygglagen eller om den behöver göras om, helt eller delvis (3 kap 27 § PBL).

1.2 En sammanfattande redogörelse

Som underlag till kommunernas aktualitetsprövning ska Länsstyrelsen minst en gång under varje mandatperiod lämna en sammanfattande redogörelse samt när en kommun begär det. I redogörelsen ska synpunkter i fråga om de statliga och mellankommunala intressena som har betydelse för översiktsplanens aktualitet redovisas (3 kap 28 § PBL).

Denna sammanfattande redogörelse gäller för Värmlands län, där övergripande och aktuella frågor för kommunernas översiktsplanering tas upp. Den innehåller även kommunspecifika redogörelser som ska vara ett stöd till kommunerna vid aktualitetsprövning av översiktsplaner.

Redogörelsen utgår från de frågor där Länsstyrelsen har särskilt tillsynsansvar, det vill säga frågor om riksintressen, miljökvalitetsnormer, strandskydd, mellankommunal samordning samt bebyggelsens lämplighet i förhållande till hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Samtidigt blickar redogörelsen framåt mot de planeringsutmaningar som samhället just nu står inför och redovisar ett antal nationella och regionala mål och program som har koppling till översiktsplanering. Lagförändringar från den föregående mandatperioden presenteras också som en bilaga.

1.3 PBL kunskapsbanken

Regelverk och vägledning kring planering och byggande finns i första hand presenterat hos Boverket och då i synnerhet i PBL Kunskapsbanken. Denna webbplats har kommit att ersätta tidigare handböcker och här finns såväl gällande regelverk som rekommendationer om deras tillämpning.

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/>

1.4 Planeringskatalogen och regionalt planeringsunderlag

Länsstyrelsen har som uppdrag att tillhandahålla planeringsunderlag och ge råd till kommunerna i deras arbete med att upprätta översiktsplaner.

1.4.1 Planeringskatalogen

Planeringskatalogen är en webbkatalog som på en plats samlar kvalitetssäkrat och aktuellt planeringsunderlag i syfte att tillgängliggöra allt relevant material för planering enligt PBL. Portalen lanserades den 31 oktober 2018. Rapporter, analyser, fysiska planer, inventeringar, faktaunderlag, riktlinjer samt geodata från geodataportalen finns samlade här. Denna portal är framtagen av länsstyrelserna gemensamt och utvecklas kontinuerligt. Arbeta pågår med att knyta ännu fler statliga myndigheter till plattformen. Syftet med Planeringskatalogen är att med ett digitalt arbetssätt uppfylla det lagstadgade kravet på länsstyrelserna att sammanställa och tillhandahålla planeringsunderlag.

<https://ext-geodatakatalog-forv.lansstyrelsen.se/PlaneringsKatalogen/>

1.4.2 Geodataportalen

Geodataportalen är en nationell portal för offentlig geodata framtaget av Lantmäteriet och Geodatarådet. Portalen är Sveriges koppling till den europeiska geodataportalen och är ett led i implementerandet av Inspire-direktivet. Relevant material för planering som ligger på geodata.se finns kopplat till Planeringskatalogen och dessa geodata finns även där. Innan alla statliga myndigheter har anslutit sig till Planeringskatalogen kan dock visst material finnas på Geodataportalen som ännu inte kopplats till Planeringskatalogen.

<https://www.geodata.se/anvanda/geodataportalen/>

1.4.3 Region Värmland

På regional nivå pågår också ett arbete med att ta fram underlag för kommunernas planering. Region Värmland har beställt en rapport med grund i ett scenarioarbete. Resultatet från det arbetet kommer att utgöra ett underlag för kommunala planer och regionala strategier och beräknas vara klart 2019. Under 2019 inleder Region Värmland också arbetet med framtagandet av en ny regional utvecklingsstrategi (RUS).

<https://regionvarmland.se/>

1.5 Agenda 2030

Agenda 2030 syftar till att skapa en hållbar utveckling. En hållbar utveckling innebär att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Med Agenda 2030 som utgångspunkt kan kommunen säkerställa att översiktsplanen täcker alla tre dimensioner av hållbar utveckling, det vill säga de ekonomiska, sociala och miljömässiga.

Agenda 2030 består av 17 globala mål för hållbar utveckling som tagits fram av FN 2015. Av dessa 17 mål är det flera som direkt kan kopplas till översiktsplanering och kommunernas långsiktiga arbete med hållbar utveckling. För alla 17 mål finns specifika delmål, totalt 169 stycken. FN har även tagit fram indikatorer för att bedöma målpfyllelse.

1.5.1 Mål 11 – hållbara städer och samhällen

Mål 11 om hållbara städer och samhällen kan ses som ett övergripande mål för bebyggelse och fysisk planering. Målet är att göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Målet innehåller även delmål gällande tillgång till bostäder, transportsystem, trafiksäkerhet och tillgänglighet för alla, inkluderande planering, bevarande av natur- och kulturarv, att minska effekterna av katastrofer och förbättra luftkvalitet, avfallshantering, tillgång till grönområden och offentliga platser samt att minska våld. Alla dessa frågor är viktiga i kommunens översiktsplanering.

1.5.2 Många andra relevanta mål

Förutom mål 11 kan majoriteten av de 17 globala hållbarhetsmålen, och många av de tillhörande delmålen, vara relevanta för olika aspekter av hållbar fysisk planering. Vissa mål är direkt tillämpbara i frågor om mark- och vattenanvändning, medan andra är tydligare kopplade till de demokratiska processer som kommunens översiktsplanering vilar på.

1.5.3 Att använda Agenda 2030 i översiktsplanering

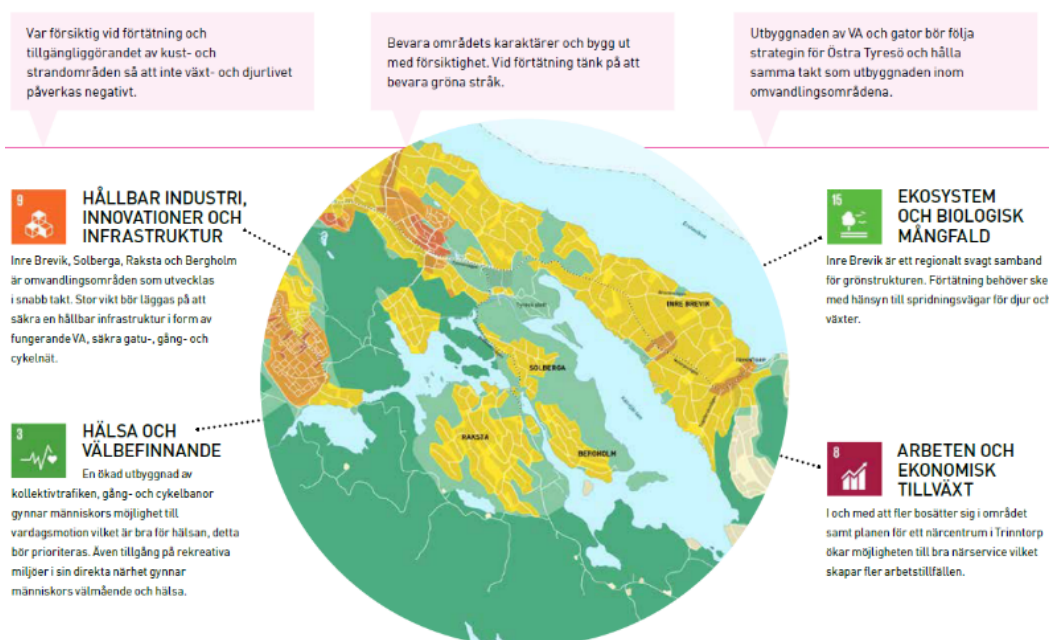
Göra hållbarhetsbedömningar

Många myndigheter och kommuner använder sig idag av hållbarhetsbedömningar. Syftet med en hållbarhetsbedömning är att säkerställa att de tre hållbarhetsdimensionerna ingår i planen eller programmet. Den beskriver också hur planen bidrar till att uppnå de globala hållbarhetsmålen.

I t.ex. Tyresö kommun har hållbarhetsbedömningen som tillhör översiktsplanen skett i flera steg:

1. Analysera översiktsplanens förslag
2. Identifiera och beskriva konsekvenser
3. Analysera vilka konsekvenser som bidrar till eller försvårar uppfyllandet av de berörda globala målen.
4. Identifiera fysiska platser där konsekvensen orsakas eller påverkas
5. Sammanfatta de viktigaste hållbarhetsfrågorna

VIKTIGASTE HÅLLBARHETSFRÅGORNA FÖR INRE BREVIK, SOLBERGA, RAKSTA OCH BERGHOLM

Driva en inkluderande process

Mål 11 om hållbara städer och samhällen slår fast att städer och samhällen ska vara inkluderande, och delmål 11.3 betonar behovet av att verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt förbättra kapaciteten för en deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering.

Mål 16 lyfter också vikten av att säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagarbaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer. Boverket har tagit fram en vägledning kring medborgardialog som riktar sig till politiker och tjänstemän med ansvar för översiktlig planering.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/kommunal-planering/medborgardialog1/>

Ta fram underlag och indikatorer

För att de globala målen ska vara ett effektivt verktyg för översiktsplanering och hållbar utveckling behöver översiktsplanen stödjas av tillförlitliga och jämförbara data och planeringsunderlag.

2017 gjorde SCB en första analys av hur Sverige lever upp till de globala målen. Flera av indikatorerna ligger inom ramen för vad som redan finns i det svenska statistiska systemet. Andra indikatorer är inte så internationellt harmoniserade men även här kan det finnas tillgång till data. SCB:s analys innehåller bland annat uppgifter kring städernas areella tillväxt, trångboddhet, tillgång till grönområden och kollektivtrafik samt översiktsplanernas aktualitet.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/miljoekonomi-och-hallbar-utveckling/indikatorer-for-hallbar-utveckling/>

Uppfylla målen

I hållbarhetsbedömningen för Stockholms läns trafikförsörjningsprogram (TFP) har landstinget analyserat i hur stor utsträckning målen i TFP bidrar till de globala målen. De globala målen har tolkats och anpassats för att hitta relevansen för just Stockholm och TFP. Analysen visar att samtliga mål och nedbrutna mål i TFP bidrar till minst ett av de globala hållbarhetsmålen. Mest bidrar TFP till:

- Mål 11 Hållbara städer och samhällen
- Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Mål 8 Anständiga livsvillkor och ekonomisk tillväxt.

Figur 7. Illustrationen visar i hur stor utsträckning de olika målen bidrar till de globala målen.

Mer information om Agenda 2030 och de globala målen finns på regeringens webbsida: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

RIKSINTRESSEN FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL I VÄRMLANDS LÄN 2018

2 Statliga intressen

2.1 Riksintressen

Områden av riksintresse ingår i miljöbalkens (MB) grundläggande bestämmelser gällande hushållning med mark- och vattenområden. Riksintressen ska enligt plan- och bygglagen anges i översiktsplanen och det ska även framgå hur kommunen avser tillgodose dessa vid beslut om mark- och vattenanvändning.

Ett riksintresse innebär inte alltid ett förbud mot åtgärder i eller i närheten av området, men områden ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada områdets värde eller försvåra utnyttjandet av det aktuella intresset.

Det är de statliga myndigheterna som beslutar om vilka områden som ska utgöra riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken. I förordningen om hushållning med mark- och vatten anges vilka myndigheter som ansvarar för respektive riksintresse. Riksintressen enligt 4 kap. miljöbalken har beslutats av regeringen och riksdagen. Under den senaste mandatperioden har flera myndigheter sett över sina riksintressen och tagit nya beslut.

Det är Länsstyrelsens uppgift att bevaka att riksintressena redovisas och beaktas i kommunernas fysiska planer. Mer information om länets riksintressen finns på Boverkets och Länsstyrelsens hemsidor. Riksintressen finns även redovisade i Planeringskatalogen.

2.2 Riksintressen 3 kap. Miljöbalken

Riksintresse 3 kap. i Värmlands län	Antal	Ansvarig myndighet	Status
Avfallshantering	0	Naturvårdsverket	Inget beslut
Energiproduktion*	0	Energimyndigheten	Beslut 2019
Energiproduktion (vindbruk)	11	Energimyndigheten	Beslut 2013
Energiproduktion (vattenkraft)	-	Energimyndigheten	Samråd 2018
Energidistribution*	0	Energimyndigheten	Beslut 2019
Friluftsliv*	12	Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten	Beslut 2017
Industriell produktion	0	Tillväxtverket	Beslut 2013
Kommunikationer*	60	Trafikverket	Beslut 2018
Kulturmiljö	42	Riksantikvarieämbetet	Beslut 1996
Naturvård	72	Naturvårdsverket	Beslut 2000
Totalförsvar*	2	Försvarsmakten	Beslut 2018
Totalförsvar (civila delar)	-	MSB	Remiss 2017
Vattenförsörjning*	1	HaV	Beslut 2016
Värdefulla ämnen	2	SGU	Beslut 2010
Yrkesfiske	1	HaV	Beslut 2006

*Nytt beslut

2.2.1 Energiproduktion och energidistribution MB 3 kap 8 §

Energiproduktion

I början av 2019 tog Energimyndigheten ett beslut om åtta nya områden av riksintresse för energiproduktion. Inget av dessa ligger i Värmland.

Energiproduktion (Vindkraft)

Energimyndigheten har pekat ut riksintresseområden som anses särskilt lämpade för elproduktion från vindkraft. Bedömningen har gjorts med hänsyn till bland annat medelvinden i området. I Värmland finns 11 områden av riksintresse för energiproduktion (vindkraft), varav två i Väneren.

<http://www.energimyndigheten.se/fornybart/riksintressen-for-energiandamal/riksintressen-for-vindbruk/>

Energiproduktion (Vattenkraft)

Energimyndigheten vill synliggöra vattenkraftens roll i energisystemet och har därför föreslagit att vattenförekomster (till exempel del av älv, sjö eller damm) kopplade till de 250 viktigaste vattenkraftverken i landet ska utpekade som riksintresse. Förslaget har varit föremål för samråd under 2018. Av hänsyn till inkommande synpunkter har Energimyndigheten sedan valt att vänta med riksintresseanspråk vattenkraft tills den Nationella planen för omprövning av vattenkraften är beslutad.

<http://www.energimyndigheten.se/fornybart/riksintressen-for-energiandamal/riksintressen-for-vattenkraft/>

Energidistribution

Energimyndigheten ansvarar för att ange riksintressen för energidistribution. De riksintressen för energidistribution som finns idag, återfinns enbart i Södermanlands och Örebro län.

2.2.2 Friluftsliv MB 3 kap 6 §

Riksintresset för friluftsliv syftar på att det ska finnas möjlighet för vistelse utomhus i natur- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling. Ansvariga myndigheter är Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Naturvårdsverket fick 2012 i uppdrag att se över riksintesseområdena för friluftsliv. 2017 togs beslut om att peka ut fyra nya områden i Värmland - Klarälvbanan, Långberget, Svartälven och Brattförsheden. Befintliga områden har också reviderades och fördjupade värdebeskrivningar har tagits fram. Totalt finns numera 12 områden av riksintresse för friluftsliv i länet.

<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Friluftsliv/Riksintressen-for-friluftsliv/>

2.2.3 Industriell produktion MB 3 kap 8 §

Den ansvariga myndigheten Tillväxtverket vill med utpekande av riksintesseområden för industriell produktion fullfölja sitt ansvar enligt förordningen samt även lyfta fram utvecklingsperspektivet i arbetet med riksintesseinstrumentet. I Värmlands län finns inga riksintesseområden utpekade för industriell produktion.

2.2.4 Kommunikationer och anläggningar MB 3 kap 8 §

Trafikverket bedömer vilka områden som är av riksintresse för trafikslagets anläggningar. Utpekandet gäller de fyra trafikslagen – väg, järnväg, luftfart och sjöfart. Dessa områden skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Trafikverket har valt att arbeta med årliga uppdateringar av riksintresseanspråken. Det senaste beslutet togs 2018.

Flygplats

I Värmlands län finns idag en flygplats, Karlstad Airport, utpekad som riksintresse för kommunikation. Runt flygplatsen finns även en hinderfri zon som har definieras av Transportstyrelsen. Riksintressebeskrivningen är inte närmare preciserad.

Järnväg

I Värmlands län finns fyra järnvägssträckor som är utpekade som riksintresse för befintlig järnväg – Norge/Vänerbanan, Fryksdalsbanan, Värmlandsbanan och Bergslagsbanan. Trafikverket anser att alla stationer med reseutbyte, belägna vid utpekade riksintressebanor, också är av riksintresse. Det finns även tre terminaler utpekade som riksintresse för kommunikation – Karlstad, Kristinehamn och Kil.

Väg

I Värmlands län finns idag nio vägsträckor som är utpekade som riksintresse för befintlig väg, kommunikation och anläggning. Det gäller Europaväg 16, 18 och 45 samt Riksväg 26, 61, 62 och 63. Vägarna till och från Karlstad flygplats och Karlstad hamn är också av riksintresse.

Hamnar

I Värmlands län finns idag två hamnar, Karlstad och Kristinehamn, utpekade som riksintresse inom kommunikation och anläggning. Riksintressebeskrivningen är inte närmare preciserad.

Sjöfart

I Värmlands län finns sex befintliga farleder i Väneren som är utpekade som riksintresse. Här ingår farlederna till Karlstad, Gruvön, Skoghall och Kristinehamn, men även två farleder som passerar söder om Värmlandsnäs.

<https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/samhallsplanering/Riksintressen/>

2.2.5 Kulturmiljövård MB 3 kap 6 §

Riksintressen för kulturmiljövården är miljöer som är av stor betydelse ur ett nationellt perspektiv på grund av sina kulturhistoriska värden. De ska belysa hela samhällets historia, näringsliv, sociala villkor, byggnadsskick och estetiska ideal m.m. Ansvarig myndighet är Riksantikvarieämbetet. I Värmland finns 42 områden av riksintresse för kulturmiljövård.

Länsstyrelsen har påbörjat ett arbete med att ta fram förslag till revidering av länets riksintressen för kulturmiljövård både vad gäller urval och innehåll. Ett fördjupat kunskapsunderlag innehållande historik, beskrivning och värdering kommer att upprättas för alla riksintressen. Översynen kommer att pågå under 2019–2022.

Därefter kommer förslag på revidering av befintliga riksintresseområden samt förslag på eventuellt nya områden att lämnas till Riksantikvarieämbetet. Arbetet med översynen kommer att ske i samverkan med länets kommuner.

https://www.raa.se/app/uploads/2013/09/S_riksintressen.pdf

2.2.6 Naturvård MB 3 kap 6 §

Ett område kan vara av riksintresse för naturvården om det särskilt väl belyser viktiga skeden av natur- och kulturlandskapets utveckling, att det är ostört och inrymmer en stor mångfald av naturtyper. Det kan vara av särskilt stort intresse också därför att det hyser unika och hotade eller sårbara naturtyper eller arter. Ansvarig myndighet är Naturvårdsverket. I Värmland finns 72 områden av riksintresse för naturvård.

<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Naturvard/Skydd-av-natur/Omraden-av-riksintresse/>

2.2.7 Totalförsvaret MB 3 kap 9 §

Försvarmakten fattade 2018 beslut om nu gällande riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del. Försvarmaktens riksintressen utgörs av bland annat skjut- och övningsfält, flygplatser, sjöövningsområden, tekniska system och anläggningar. Riksintressen för totalförsvarets militära del omfattar dels riksintressen som kan redovisas öppet och dels riksintressen som med hänsyn till försvarssekretess inte kan redovisas öppet. De riksintressen som kan redovisas öppet redovisas i Försvarmaktens riksintressekatalog.

I Värmlands län redovisas riksintresset Horssjöns skjutfält med tillhörande påverkansområde öppet. Dessutom finns ett annat påverkansområde av riksintresse för totalförsvaret i Filipstads kommun. I redovisningen pekats även ut ett stoppområde för höga objekt gällande delar av Vänern och Värmlandsnäs samt ett omfattande lågflygningsområde med särskilt behov av hinderfrihet som sträcker sig från Värmland upp till Älvdalen och täcker stora delar av länet.

Inom påverkansområden skall samtliga plan- och lovärenden, samtliga ärenden som rör områdesskydd enligt Miljöbalken 7 kap samt vägplaner för alla typer av vägar remitteras till Försvarmakten.

Hela landet anges som påverkansområde för höga objekt och samtliga ärenden som rör höga objekt, högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse alternativt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse, ska remitteras till Försvarmakten. Samtliga översiktsplaner, fördjupade översiktsplaner och tematiska tillägg till översiktsplaner ska remitteras till försvarmakten.

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/om-myndigheten/samhallsplanering/riksintressen/>

Totalförsvaret – civila delar

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har ett uppdrag att identifiera mark- och vattenområden som behövs för anläggningar som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila del. Totalförsvarets civila del har inte varit ett fokusområde i planering och beslut om mark- och vattenanvändning. MSB har

därför ett pågående arbete som innehåller en analys av det framtida behovet att bevaka frågan.

<https://www.msb.se/sv/Forebyggande/Samhallsplanering/Riksintresse/>

2.2.8 Vattenförsörjning MB 3 kap 8 §

Havs- och vattenmyndigheten beslutade 2016 att området med Sörmons vattenverk utgör ett mark- och vattenområde av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning. Även möjliga framtida anläggningar vid Östra Sörmon och Sörmon ingår i riksintresset.

[https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/skyddade-omraden/riksintressen/riksintesse-for-dricksvattenanlaggningar.html](https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/skyddade-omraden/riksintressen/riksintresse-for-dricksvattenanlaggningar.html)

2.2.9 Värdefulla ämnen och material MB 3 kap 7 §

Områden som innehåller fynd av värdefulla ämnen eller material som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dessa. I Värmland finns två områden utpekade av riksintresse för värdefulla ämnen och material, Gåsgruvan i Filipstad och Hålsjöberg i Torsby kommun.

<https://www.sgu.se/mineralnaring/riksintressen-for-vardefulla-amnen-eller-material/>

2.2.10 Yrkesfiske MB 3 kap 5 §

Mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringsen, yrkesfisket eller för vattenbruk skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande. Ansvarig myndighet är Havs- och vattenmyndigheten. I Värmlands län omfattas Vänern av riksintresset för yrkesfiske.

[https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/kartor--gis/karttjanster/karttjanster/riksintesse-for-yrkesfisket.html](https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/kartor--gis/karttjanster/karttjanster/riksintresse-for-yrkesfisket.html)

2.3 Riksintressen 4 kap. Miljöbalken

De områden som anges i 4 kap. miljöbalken är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Riksintressen gäller större områden med natur- och kulturvärden, anges direkt i lagen med namn och har beslutats av riksdagen. Områdena anges mycket övergripande i lagen och avsikten är att områdenas närmare avgränsning ska göras i samband med kommunernas översiktsplanering. I översiktsplanen ska kommunen ange hur de avser att tillgodose de redovisade riksintressena.

2.3.1 Rörligt friluftsliv MB 4 kap 2 §

Riksintressesystemet omfattar även områden som pekats ut genom riksdagsbeslut för det rörliga friluftslivet. Avsikten med dessa områden är att turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt ska beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

För Värmlands del handlar riksintresseutpekandet om stora landskapsavsnitt av stor betydelse för länet. I sina översiktsplaner bör kommunerna beskriva områdenas betydelse för friluftsliv och turism. Områdena rymmer både höga naturvärden och intressanta kulturmiljöer och dessa ingår som viktiga faktorer i riksintresseutpekandena.

I Värmland finns fyra områden utpekade som riksintresse för rörligt friluftsliv. Dalslands kanal – Nordmarken (DANO-området), Frykensäjöarna (från Torsby till Kil), Väneren med öar och kustområden samt Klarälvsdalen.

<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Naturvard/Skydd-av-natur/Omraden-av-riksintresse/>

2.3.2 Vattendrag MB 4 kap 6 §

Riksintresse innebär att i vissa vattendrag får inte vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål utföras. I Värmlands län berör detta riksintresse Klarälven, sträckan mellan Höljes och Edebäck där nya kraftverk inte får byggas.

<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Naturvard/Skydd-av-natur/Omraden-av-riksintresse/>

2.3.3 Natura 2000 MB 4 kap 8 §

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet med nätverket är att hejda utrotningen av djur och växter och att undvika skada på deras livsmiljöer och på så sätt bevara den biologiska mångfalden för framtida generationer.

I Värmlands län finns 139 Natura 2000 områden utpekade. Totalt 46 områden berör fågeldirektivet och 132 områden habitatdirektivet.

Till varje Natura 2000-område ska en bevarandeplan finnas som beskriver områdets naturvärden, vad som kan skada eller påverka, samt förutsättningar för skydd och skötsel. Bevarandeplanen är också ett dokument som ska underlätta vid planering och tillståndsprövningar, till exempel vid olika former av exploatering. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen efter hörande av markägare och andra intressenter och kan revideras när ny kunskap tillkommer. Sedan 2016 finns bevarandeplaner för samtliga Natura 2000 områden i länet.

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/privat/djur-och-natur/skyddad-natur.html>

2.4 Miljökvalitetsnormer (MKN)

Enligt 3 kap. 5§ plan och bygglagen (PBL) ska det framgå av översiktsplanen hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. Miljöbalken (MB). I dag finns miljökvalitetsnormer för utomhusluft, vattenförekomster, fisk- och musselvatten samt omgivningsbuller.

En aktuell översiktsplan är ett viktigt strategiskt instrument för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna inte överskrids. Kunskap som framkommer i arbetet med

att ta fram åtgärdsprogram för miljö kvalitetsnormer är ett viktigt underlag då nya översiktsplaner ska tas fram. Nedan redovisas MKN för luft och vatten. MKN för omgivningsbuller tas inte upp då det endast berör kommuner med minst 100 000 invånare.

2.4.1 MKN Luft

Under 2010 infördes nya bestämmelser om miljö kvalitetsnormer i Sverige för att införliva EU:s luftkvalitetsdirektiv (2008/50/EG). De nya bestämmelserna finns i Luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477). Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunerna avser att följa gällande miljö kvalitetsnormer. Det bör också framgå vilka områden som omfattas av risken för att någon miljö kvalitetsnorm överskrids. Områden med dålig luftkvalitet eller där någon norm överskrids bör undantas från främst bostadsbebyggelse och andra byggnader där människor vistas under en längre tid, i synnerhet förskolor och skolor. En miljöanpassad trafikplanering kan bidra till att avhjälpa dålig luftkvalité.

Miljö kvalitetsnormerna för bedömning av utomhusluftens kvalitet omfattar kvävedioxider, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, partiklar (PM10), bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel, bly och fina partiklar (PM2,5).

Nya föreskrifter om kontroll av luftkvalitet

I kommunernas översiktsplaner bör det finnas en beskrivning av vilka luftkvalitetsmätningar som genomförts i kommunen. Hur kontroll av luftkvalitet ska ske finns beskrivet i Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2016:9) och gäller från och med 2017. Som stöd kan kommunen även använda sig av Naturvårdsverkets handbok ”*Luftguiden, Handbok om miljö kvalitetsnormer för utomhusluft (2014:1)*”

Dessa mätningar bör sedan ställas i relation till normen för respektive luftförorening samt i relation till preciseringarna för miljö kvalitetsmålet Frisk Luft. Kommunen bör därutöver beskriva vilka hälsoeffekter som den rådande luftföroreningssituation kan ge upphov till. Detta kan kommunen göra utifrån preciseringarna för miljömålet Frisk Luft eller WHO:s riktlinjer. Uppgifter om luftkvaliteten i länet kan fås genom Värmlands läns luftvårdsförbund.

<https://lvfvarmland.se/>

2.4.2 Omgivningsbuller

Riksdagens antog år 1997 riktvärden för trafikbuller som normalt inte bör överskridas vid nybyggnad av bostäder eller vid nybyggnad och/eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur. Huvudinstrumentet för att följa miljö kvalitetsnormer är genom åtgärdsprogram. Kommuner med en befolkning på över 100 000 invånare samt Trafikverket ska vart femte år göra bullerkartläggningar och därefter ta fram och fastställa åtgärdsprogram för att minska bullerstörningar. Under 2018 tog Trafikverket fram ett åtgärdsprogram gällande omgivningsbuller för perioden 2019–2023.

<https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/miljo---for-dig-i-branschen/buller-och-vibrationer---for-dig-i-branschen/kartlaggning-och-atgardsprogram-for-bullerenligt-eu-direktiv/>

2.4.3 MKN Vatten

År 2000 beslutade EU om en ny europeisk vattenpolitik, som innebär att ett systematiskt planeringsarbete för att bevara och förbättra kvaliteten i sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten ska ske i alla medlemsländer. Sedan 2009 finns beslutade miljökvalitetsnormer för grundvatten (kemisk och kvantitativ grundvattenstatus) och för ytvatten, det vill säga sjöar, vattendrag och kustvatten (kemisk ytvattenstatus och ekologisk status).

Från och med januari 2019 gäller nya regler om vattenmiljö och vattenkraft. Lagstiftningen innebär stora förändringar i både prövning och tillsyn av vattenverksamheter och hur MKN vatten och vattenkraft ska hanteras. En genomgripande förändring är att MKN vatten får en bindande rättsverkan då enskilda verksamheter provas (se den s.k. Weserdomen). För kommunerna innebär det en skyldighet att säga nej till nya eller ändrade verksamheter eller åtgärder om de försämrar vattenmiljön eller äventyrar möjligheten att nå MKN.

Myndigheter och kommuner har ett ansvar att se till att MKN för vatten följs. Det avgörande är att tillståndet i vattenmiljön ej får försämrats eller medföra att MKN ej kan uppnås. När statusen är sämre än god måste åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten genomföras för att MKN ska kunna uppnås.

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/stat-och-kommun/miljo/vatten.html>

Åtgärdsprogram för västerhavets vattendistrikt

Sverige är indelat i fem vattendistrikt med en vattenmyndighet i varje. Hela Värmland ligger inom Västerhavets vattendistrikt. I december 2016 fattade vattendelegationen beslut om ett nytt åtgärdsprogram för perioden 2016–2021. Det innebär starten på en ny fas där ansvariga myndigheter och kommuner behöver se till att takten i arbetet gällande vattenåtgärder ökar. Programmet redovisar vad kommuner och myndigheter behöver göra för att distriktets vatten ska följa miljökvalitetsnormerna.

<http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/Pages/default.aspx>

Uppdatering av statusklassningar

Vattnets tillstånd och påverkan bedöms och klassificeras för att fastställa miljökvalitetsnormer och vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå god vattenkvalitet. Statusklassificeringen ligger till grund för besluten om miljökvalitetsnormer och uppdateras en gång vart 6:e år. Den senaste statusklassificeringen är framtagen 2013. Arbetet med att ta fram ny statusklassificering pågår under 2019.

Weserdomen

Sommaren 2015 förtydligade EU-domstolen hur det så kallade "icke försämringskravet" i ramdirektivet för vatten ska tolkas. I en dom gällande ett ärende i floden Weser, Tyskland, den s.k. Weserdomen, tydliggjordes bedömningen av påverkan på vattenförekomstens status. Domen innebär att medlemsstaterna, myndigheter och kommuner inte får meddela tillstånd till verksamheter som riskerar att orsaka en försämring av en enda vattenkvalitetsfaktor. Detta innebär att en försämrad kvalitetsfaktor är att betrakta som en försämring av vattenkvaliteten trots att den övergripande statusen kanske inte försämrats.

2.5 Strandskydd och landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Strandskydd gäller vid hav, insjöar och vattendrag. Strandskyddszonen omfattar både land och vatten, inklusive undervattensmiljön. Den utgår från strandkanten och sträcker sig vanligtvis 100 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet. Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv, samt att bevara goda livsmiljöer på land och i vatten för växt- och djurlivet.

2.5.1 Utvidgat strandskydd

Strandskyddet kan utvidgas upp till 300 meter. Utvidgning ska ske om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften, som är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv, samt att bevara goda livsmiljöer på land och i vatten för växt- och djurlivet.

Regeringen beslutade år 2009 att Länsstyrelserna skulle se över de befintliga utvidgade strandskyddsområdena. Översynen gjordes för att klargöra skälen för strandskydd och för att få en bättre anpassning till strandskyddets syften. Länsstyrelsen Värmland fattade den 16 december 2014 nya beslut om det *utvidgade strandskyddet* för Värmlands län. Besluten gäller från den 1 januari 2015 och innebär att den totala ytan med utvidgat strandskydd i länet minskar med 43 procent. Antalet berörda sjöar och vattendrag minskade från 552 i tidigare beslut om utvidgat strandskydd till 96 stycken i 2014 års beslut. Tolv av länets sexton kommuner fick mindre utvidgat strandskydd än tidigare.

Samtliga beslut överklagades. 16 är avgjorda av regeringen varav 12 godkända medan fyra beslut (Säffle, Sunne, Filipstad och Torsby) blev upphävida på grund av formaliafel kring delgivning efter ett utslag i högsta förvaltningsdomstolen. Nya beslut i dessa kommuner kommer efter en ny samrådsprocess att tas under 2019.

2.5.2 Små sjöar och vattendrag

Miljöbalkens 7 kap fick ett tillägg år 2014. Tillägget innebär att Länsstyrelsen i det enskilda fallet får besluta om att upphäva strandskyddet i ett område om strandskyddet gäller vid en liten sjö, under 1 ha, eller ett litet vattendrag och områdets betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten. Sedan 1975 har Värmland haft ett generellt undantag för mindre vattendrag.

Länsstyrelsen påbörjade 2018 en översyn av den generella strandskyddets omfattning med syftet att kvalitetssäkra kartunderlaget. Syftet är att lämna över ett underlag till Lantmäteriets registerkarta.

2.5.3 Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Sedan 2010 kan landsbygdsutveckling vara ett giltigt skäl till dispens från strandskyddet. Kommunerna ges möjlighet att redovisa sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) i översiktsplanen. Syftet med LIS är att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. I 7 kap 18 § miljöbalken anges de krav som ställs på ett LIS-område. Utpekandet ska ske på ett sådant sätt att det långsiktiga skyddet för

stränderna upprätthålls. Det ska fortfarande finnas god tillgång till strandområden för allmänheten och för att bevara goda livsvillkor för djur och växter.

Naturvårdsverket hade under 2017 ett regeringsuppdrag att se över reglerna om LIS i miljöbalken och plan- och bygglagen. Naturvårdsverkets uppdrag var även att föreslå författningsändringar och eventuella andra åtgärder som behövs för att ytterligare främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder.

<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Regeringsuppdrag/Redovisade-2017/Uppdrag-att-se-over-och-foresla-andringar-i-reglerna-om-landsbygdsutveckling-i-strandnara-lage/>

2.6 Mellankommunala frågor

Inom översiktsplaneringen finns ett stort antal frågor som kräver regional och mellankommunal samordning. Frågor som kan behöva samordnas är bland annat infrastruktur, trafik- och kollektivtrafikplanering, bostadsförsörjning, besöksnäring, friluftsliv, grön infrastruktur, arbetsmarknad, näringsliv, service, landsbygdsutveckling i strandnära lägen, vattenanvändning och påverkan på sjöar och vattendrag samt vattenförsörjning.

Från och med 2019 har alla rikets landsting blivit regioner i och med att de tagit över det regionala utvecklingsuppdraget som regleras i en särskild lagstiftning. Syftet är att skapa en nationellt enhetlig organisationsform för hälso- och sjukvård och regional utveckling som styrs av direktvalda politiker. Region Värmland bildades den 1 januari 2019 då Landstinget i Värmland, kommunalförbundet Region Värmland, Värmlandstrafik och Karlstadsbuss gick samman till en gemensam organisation.

Det är viktigt att kommunerna, i enlighet med PBL, belyser kopplingen och samordningen med regionala strategier och planer. Värmlandsstrategin för perioden 2014–2020 som antogs 2014, ett nytt trafikförsörjningsprogram för perioden 2017–2021 som fastställdes 2016, och en ny länstransportplan för perioden 2018–2029 som beslutades 2017. Ytterligare information om dessa planer och program tas upp under avsnittet mål, strategier, planer och program.

Kommuner i länet som gränsar till Norge har också ett ansvar att i samband med översiktsplanering ta fram en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver om planen kan påverka grannlandet och att information finns tillgänglig för allmänheten i Norge, så att de får möjlighet att delta i samrådsprocessen. I Värmlands län är det fyra kommuner som gränsar till Norge - Arvika, Eda, Torsby och Årjäng.

Esbokonventionen reglerar hur samhällsplaneringen ska ta hänsyn till hur planeringen kan påverka och ge effekter över gränsen och ska skydda mot gränsöverskridande miljöeffekter. Länsstyrelsen ger tillsammans med Naturvårdsverket stöd i arbetet med planer och andra exploateringsföretag som kan påverka norska intressen. Naturvårdsverket har sedan kontakter med såväl norska nationella som lokala myndigheter för att samrådsprocessen ska nå alla berörda parter.

<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/Internationellt-miljoarbete/miljokonventioner/Esbokonventionen/>

2.7 Hälsa och säkerhet samt risk för olyckor, översvämning eller erosion.

Enligt PBL ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. människors hälsa och säkerhet samt med hänsyn till risken för olyckor, översvämning och erosion.

Sedan augusti 2018 finns det krav på att kommunen i översiktsplanen ska ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

2.7.1 Ett förändrat klimat

Klimatanpassning innebär att anpassa samhället till de förändringar i klimatet som märks av redan idag och som förväntas ske i framtiden. För Värmland innebär klimatförändringen bland annat högre temperaturer och ökad nederbörd, främst vintertid. Inom fysisk planering är anpassning till framtida klimat centralt. Arbetet innebär långsiktig planering och beslut vars konsekvenser gäller för lång tid framöver. Planläggning enligt PBL ska ske med hänsyn till miljö- och klimataspekter.

Länsstyrelsen har i uppdrag att samordna det regionala arbetet inom klimatanpassning och 2014 togs en regional handlingsplan fram. SMHI har sedan dess gjort flera klimatanalyser för det framtida klimatet och 2015 publicerades en regional klimatanalys för Värmland. Analysen beskriver två utvecklingsvägar, en med begränsade utsläpp (RCP4.5) och en med höga utsläpp (RCP8.5), och innehåller beräkningar över bland annat temperatur, nederbörd, tillrinning och markfuktighet.

2016 tog Länsstyrelserna gemensamt fram en checklista för klimatanpassning i fysisk planering. Checklistan pekar på vilka frågeställningar som kan vara lämpliga att beakta vid översikts- och detaljplanering utifrån fyra olika klimateffekter: högre temperaturer, ökad nederbörd, stigande havsnivå och förändrade vattenflöden samt ras, skred och erosion.

Sedan augusti 2018 finns det krav på att kommunerna i översiktsplanen ska ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

<http://www.klimatanpassning.se/>

2.7.2 Risker i samhället

I översiktsplaneringen finns det möjlighet att på ett tidigt stadium kartlägga frågor om hälsa, säkerhet samt risker för olyckor, översvämning och erosion.

Kartläggningen kan sedan användas för att i nästa steg värdera och bedöma de risker som kommunen har identifierat. Att identifiera var bebyggelseutveckling och lokalisering av infrastruktur och verksamheter är lämplig är centralt för att hantera risker. Strategiska åtgärder för att förebygga och minska konsekvenserna av allvarliga risker kan också analyseras och presenteras i översiktsplaneringen. En bra riskhantering kräver medverkan inom den kommunala organisationen med de som ansvarar för miljö- och hälsoskydd, räddningstjänst och beredskap, trafik och teknisk försörjning, social omsorg, mark- och exploatering med flera.

Nya vägledningar från Boverket

Under perioden 2014–2018 har Boverket uppdaterat och tagit fram nya vägledningar kring hälso- och säkerhetsfrågor, klimataspekter, naturolyckor, översvänningsrisk och geotekniska säkerhetsfrågor.

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/

Risk- och sårbarhetsanalyser

Länsstyrelsen upprättar vartannat år en regional risk- och sårbarhetsanalys (RSA), som grundas på kommunernas egna analyser. Den senaste regionala analysen togs fram 2018. Syftet med en RSA är att minska sårbarheten i samhället och på ett bättre sätt kunna hantera kriser. Analysen ska ge ett underlag för beslutsfattare och verksamhetsansvariga för samhällsplanering, och bidra till en beskrivning av riskbilden för hela samhället. För mer information kontakta Länsstyrelsen.

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/stat-och-kommun/samhallsbyggnad/krisberedskap/risk--och-sarbarhetsanalys.html>

2.7.3 Transport av farligt gods

Farligt gods transporteras på väg och järnväg men också via sjöfart och flyg. Vid planering av bebyggelse invid transportleder är det vanligt att risker som uppkommer genom transport av farligt gods behöver beaktas. Transporter kan även medföra andra risker för hälsa och säkerhet som måste beaktas i den fysiska planeringen.

I Sverige finns inga nationellt fastställda riktlinjer för transport av farligt gods. Länsstyrelsen i Dalarna län har utarbetat riktlinjer för riskhänsyn i samhällsplaneringen som tillämpas även i Värmland.

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/halsa-sakerhet-och-risker/risker-riktvarden-och-underlag/farligt-gods/>

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.2887c5dd16488fe880d53d22/1537346258632/2012-06%20Farligt%20Gods%20riskhantering%20i%20fysisk%20planering.pdf>

2.7.4 Förorenade områden

Förorenade områden är platser som riskerar att skada eller skapa olägenhet för miljön eller människors hälsa. Översiktsplanen bör redovisa förorenade och potentiellt förorenade områden i kommunen. Särskilt viktigt är att uppmärksamma områden som ska bebyggas eller där markanvändningen på annat sätt ska ändras i framtiden, och vilka krav som då gäller. Generella riktlinjer och övriga uppgifter för undersökning och eventuella efterbehandlingsåtgärder kan också presenteras.

Länsstyrelsen ansvarar för samordning av länets arbete med förorenade områden och ger stöd till kommunerna i tillsynsarbetet. Information och vägledning från länsstyrelserna finns samlat under länsstyrelsernas EBH-portal.

2016 publicerade Naturvårdsverket en nationell plan för fördelning av statliga bidrag för efterbehandling av förorenade områden. Naturvårdsverket fördelar pengar till arbetet med förorenade områden. Bidragen söks via Länsstyrelsen.

<http://www.ebhportalen.se/sv/pages/default.aspx>

<http://www.naturvardsverket.se/Amnen/Fororenade-omraden/>

2.7.5 Ras, skred och erosion

Ras och skred är exempel på snabba massrörelser i jord eller berg. Erosion är nednötning och transport av jord och berg. Genom att redan i översiktsplanen identifiera områden med risk för ras, skred och erosion underlättas efterföljande planering. I översiktsplanen bör det framgå i vilken utsträckning de geotekniska säkerhetsfrågorna är styrande för markanvändningen. De områden som föreslås som utbyggnadsområden i kommunens översiktsplan bör vara utredda när översiktsplanen antas. Många gånger krävs ett geologiskt och geotekniskt underlag för att klargöra den här typen av risker.

Geotekniska riskfaktorer kan vara avgörande för markens lämplighet för planläggning och bör därför redovisas översiktligt i en översiktsplan. Detta kräver även en strategi för hur de geotekniska frågorna ska klarläggas. Statens geotekniska institut (SGI) har tillsammans med ett andra myndigheter tagit fram en vägledning med planeringsunderlag avseende ras, skred och erosion. I Värmland finns det flera områden där underlag kring geotekniska förhållandena har utretts. Vägledningen samt underlag i GIS-format finns tillgänglig på SGI:s hemsida. På Sveriges geologiska undersöknings (SGU) hemsida finns ytterligare information om geologi i den kommunala planeringen.

I början av 2019 publicerade Boverket en ny vägledning om geotekniska säkerhetsfrågor vid planläggning.

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/sakerhetsfragor/

2.7.6 Översvämning

Översvämningsrisk behöver alltid beaktas i närheten av sjöar och vattendrag. En ökad nederbörds mängd och större frekvens av skyfall gör det också viktigt att studera hur ytvatten ska hanteras. Översvämningsrisken utgörs av två komponenter, dels hur sannolik en översvämning kan förväntas vara och dels vilka negativa konsekvenser en översvämning kan förväntas innebära. Att skapa sig en uppfattning om dessa komponenter är en förutsättning för att bedöma risken i fysisk planering. Kommunerna behöver analysera risken för översvämning och tar ställning till åtgärder, strategier och riktlinjer. Detta görs lämpligen i tidiga planeringsskeden, till exempel i samband med kommunens översiktliga planering.

Ny tillsynsvägledning från Boverket

Boverket har 2018 publicerat en tillsynsvägledning avseende översvämningsrisker. Syftet med vägledningen är att skapa förutsättningarna för att ny bebyggelse blir långsiktigt hållbar och att Länsstyrelsernas tillsyn är samordnad och förutsägbar. Vägledningen presenterar flera utgångspunkter för bedömning av översvämningsrisk i planering och innehåller rekommendationer kring hur bebyggelse bör vara utformad med avseende på olika översvämningshändelsers återkomsttid.

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/tillsynsvagledning-oversvamning/

Nya karteringar för större vattendrag

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har sedan 2014 låtit genomföra översiktliga översvämningskarteringar för några av länets vattendrag. I Värmland finns nu karteringar för Upperusälven, Byälven, Norsälven, Klarälven samt Gullspångsälven och Svartälven. Resultatet från karteringarna finns att hämta på MSB:s och SMHI:s webbplatser. För ej karterade mindre vattendrag och för skyfallskarteringar finns metodbeskrivningar hos MSB.

<https://gisapp.msb.se/Apps/oversvamningsportal/enkel-karta.html>

Nya planeringsnivåer för Vänern

2017 publicerade Länsstyrelserna i Värmland och Västra Götaland nya planeringsnivåer för Vänern. Planeringsförutsättningarna utgår från en 100-årsnivå, en 200-årsnivå och en beräknad högsta vattennivå. Nivåerna är baserade på framtida vattennivåer framtagna av SMHI som tar hänsyn till ett förändrat klimat.

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.5776ebef1633fba4a97164d/1526373927489/klimatanpassning-vanern-faktablad.pdf>

En riskhanteringsplan för Klarälven och Vänern

I enlighet med EU:s översvämningsdirektiv har Länsstyrelsen Värmland 2017 utarbetat en riskhanteringsplan som behandlar översvämning från Klarälven och Vänern i Karlstads och Hammarö kommuner. Länsstyrelsen bedömer att översvämningsrisken generellt sett är större för Klarälven än för Vänern. Även översvämningar till följd av skyfall måste beaktas för att uppnå en mer balanserad riskhantering.

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/tjanster/publikationer/riskhanteringsplan-for-oversvamning-fran-klaralven-och-vanern.html>

Nya underlag och rekommendationer för skyfall

Under 2018 har Länsstyrelsen Värmland med stöd från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tagit fram skyfallskarteringar för 16 tätorter i länet. Karteringarna visar vattnets utbredning och djup i de valda samhällena efter skyfall och dessa finns tillgängliga via en karttjänst på webben.

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/om-lansstyrelsen-varmland/nyheter-och-press/nyheter---varmland/2018-06-15-se-skyfallskartering-i-varmland-via-webben.html>

Länsstyrelserna har under 2018 tagit fram ett faktablad med rekommendationer över hur risken för översvämning till följd av skyfall konkret behöver hanteras i enskilda detaljplaner. Faktabladet innehåller en vägledning till hur kommunen kan hantera frågan i samtliga skeden i planprocessen.

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.2e0f9f621636c844027c736/1527502719744/Fakta%202018-x%20REMISS%20Rekommendationer%20f%C3%B6r%20hantering%20av%20%C3%B6versv%C3%A4mning%20till%20f%C3%B6lj%20av%20skyfall.pdf>

2.7.7 Buller

Bullerfrågor är centrala för var det går att bygga nya bostäder, men även verksamheters möjlighet att utvecklas är beroende av att bullerfrågan löses. Regler om buller finns i plan- och bygglagen, miljöbalken och i förordningar. För olika bullerkällor finns också riktvärden för bullernivåer vid bostadsbyggnaders fasad. De vanligaste källorna till buller är väg-, spår- och flygtrafik samt industrier och andra verksamheter, vilket definieras som omgivningsbuller. Nya regler för omgivningsbuller trädde i kraft under 2015 och 2016.

I översiktsplanen är det viktigt att kommunen visar var det finns bullerproblem. Förutom bullerutsatta områden kan även tysta områden tas upp. Med tydlighet i översiktsplanen kring var det finns en bullerproblematik ges tidiga signaler om vilken markanvändning som är lämplig och var det krävs mer varsamhet eller särskilda åtgärder i detaljplaneringen.

Trafikbuller

En ny förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader trädde i kraft 1 juni 2015. Den behandlar buller från spårtrafik, vägar och flygplatser. Det är endast buller utomhus vid bostadsbyggnader som avses. Vissa riktvärden reviderades 1 juli 2017, och de nya riktvärdena ska tillämpas retroaktivt på mål och ärenden som påbörjats från och med 2 januari 2015.

Industri- och annat verksamhetsbuller

Den 2 januari 2015 trädde nya bullerregler i kraft i plan- och bygglagen samt i miljöbalken. Ytterligare ändringar gjordes i miljöbalken 1 januari 2016. Syftet med ändringarna är en samordnad prövning av buller enligt de båda lagarna. Den olägenhetsbedömning som görs i plan- eller bygglovsskedet är nu utgångspunkten i tillsynen enligt miljöbalken. Boverket gav 2015 ut vägledningen "Industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder" (rapport 2015:21). Naturvårdsverket tog samtidigt fram en parallell vägledning för den efterföljande tillsynen. Vägledningen anger riktvärden för högsta ljudnivå.

<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2015/industri-och-annat-verksamhetsbuller-vid-planlaggning-och-bygglovsprovning-av-bostader2.pdf>

2.7.8 Elnät och elektromagnetiska fält

Vid planering av bebyggelse nära kraftledningar och andra elanläggningar kan frågeställningar om elektromagnetiska fält behöva beaktas.

Strålsäkerhetsmyndigheten har tillsammans med flera andra myndigheter gett ut rapporten "Magnetfält och hälsorisker". Svenska kraftnät är den myndighet som ansvarar för det svenska stamnätet och för att elöverföringssystemet är säkert, miljöanpassat och kostnadseffektivt. Under perioden 2014-2018 har Svenska Kraftnät tagit fram nya vägledningar och information angående samhällsplanering i närheten av kraftledningar.

I Värmlands län har Svenska kraftnät ett antal anläggningar. Dessa löper norrut och söderut genom länet, samt västerut mot Norge. På grund av planerade vindkraftparker i länet planeras för ytterligare en nätstation i norra Värmland för att kunna ansluta tillkommande elproduktion till transmissionsnätet.

<https://www.svk.se/aktorsportalen/samhallsplanering>

2.7.9 Hinderfrihet

Kommunala översiktsplaner behöver ta ställning kring flyghinder för den civila luftfarten där objekt som är högre än 20 meter över mark och vattenytan kan ha betydelse. Särskilt bör noteras att vindkraftverk ska remitteras till Luftfartsverket även om de uppförs inom i ÖP utpekat område för vindkraft. Vidare skall alltid samråd ske med berörda flygplatser inom 60 km radie från det objekt som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan som skall uppföras.

<http://www.lfv.se/tjanster/lufrumstjanster/cns-analys>

www.lfv.se/flyghinderanalys.

3 Mål, strategier, planer och program

Översiktsplanen ska ange hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling. Det är kommunen som avgör vilka mål som är relevanta att ta upp i sin översiktsplanering.

På PBL Kunskapsbanken har Boverket listat alla nationella mål som är relevanta för den fysiska planeringen. De är uppdelade i fem olika kategorier: Demografi, Bebyggelse, Ekonomi, Natur & Miljö samt Infrastruktur. På PBL Kunskapsbanken finns även en vägledning kring hållbar utveckling i översiktsplaneringen, bland annat med koppling till nationella mål, planer och program.

Boverket har också på regeringens uppdrag format en vision för stadsutvecklingen ”Vision Sverige 2025”. Tolv Sverigebilder visar alternativa vägar för framtidens fysiska samhällsplanering och beskriver den riktningsändring som krävs för att vi ska nå ett hållbart samhälle år 2050. Boverket har dessutom gjort ett flertal spaningar som lyfter aktuella frågor om tillämpningen av plan- och bygglagstiftningens regler. I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 lyfts också ett antal frågor som kommer att vara aktuella under den kommande mandatperioden.

<https://www.regeringen.se/tal/20192/01/regeringsforklaringen-den-21-januari-2019/>

Följande mål och strategier har tagits fram sedan 2014 och bedöms särskilt viktiga att beakta vid kommunens aktualitetsprövning av sin översiktsplan.

3.1 Agenda 2030 och hållbar utveckling

I september 2015 antog FN:s generalförsamling 17 globala mål för en bättre värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agendan innebär att alla medlemsländer i FN förbundit sig att tillsammans uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling. Regeringen vill att Sverige ska gå i bräschen för Agenda 2030 och i juni 2018 beslutade om en handlingsplan. I handlingsplanen beskriver regeringen ett antal centrala åtgärder för hållbar utveckling som förväntas att ge resultat och effekter under kommande år. Nyckeln till ett framgångsrikt genomförande av agendan är att det i samhället finns en bred delaktighet i omställningen.

<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

3.1.1 Värmlandstrategin

Värmlandsstrategin 2014–2020 är hela Värmlands strategi. Det antogs 2013 av dåvarande kommunalförbundet och är en plan för hur Värmland ska vara och uppfattas år 2020. Värmlandsstrategin handlar om att hitta vägar för en hållbar tillväxt och utveckling. Grundläggande perspektiv som till exempel barnens möjligheter, mångfald, jämställdhet, miljö, regionalt ledarskap, internationalisering och regional samplanering ska genomsyra hela strategin och dess genomförande. I översiktsplanen ska det framgå hur kommunen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta regionala mål.

Region Värmland bildades den 1 januari 2019 då Landstinget i Värmland, kommunalförbundet Region Värmland, Värmlandstrafik och Karlstadsbuss gick samman till en gemensam organisation. Region Värmland bedriver ett samordnat regionalt utvecklingsarbete och ansvarar för framtagandet av den regionala utvecklingsstrategin.

<https://www.regionvarmland.se/utveckling-tillvaxt/varmlandsstrategin/>

3.2 Klimat och miljö

3.2.1 Klimatmålen

I december 2015 enades världens länder om ett nytt klimatavtal, det s.k. Parisavtalet, som binder samman alla länder och som ska börja gälla senast år 2020. Den globala temperaturökningen ska hållas långt under 2 grader och vi ska jobba för att den ska stanna vid 1,5 grad. Avtalet trädde i kraft i november 2016.

Regeringens mål är att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Riksdagen har även röstat igenom ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige. Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa nettoutsläpp. För att nå dit krävs att alla aktörer i samhället arbetar aktivt med att minska utsläppen. Till detta hör även sektorsmålet för inrikes transporter att dessa, utom inrikes flyg, ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med 2010. Klimatlagen och nya klimatmål ska ge Sverige en ambitiös, långsiktig och stabil klimatpolitik. Klimatlagen trädde i kraft 1 januari 2018.

2015 antog Länsstyrelsen handlingsplanen: *”För ett klimatneutralt Värmland - Regional handlingsplan för samverkan inom energiomställning och minskad klimatpåverkan”*. 2019 kommer Länsstyrelsen att anta en ny energi- och klimatstrategi.

<https://www.regeringen.se/artiklar/2017/06/det-klimatpolitiska-ramverket/>

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/stat-och-kommun/miljo/energi-och-klimat.html>

3.2.2 Energipolitiska mål

I april 2018 beslutade Riksdagen om nya långsiktiga energimål för Sverige. Energipolitikens tre grundpelare försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet – utgör det övergripande målet för energipolitiken.

Sverige ska år 2040 ha 100 procent förnybar elproduktion. Det är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut. Sverige år 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005, uttryckt i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP).

Målen berör i allra högsta grad kommunernas planering, och då framför allt planeringen för vindkraft. Dessa mål finns med i en beslutad proposition.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/04/prop.-201718228/>

3.2.3 Miljömålen

Riksdagen har beslutat om en samlad miljöpolitik för ett hållbart Sverige. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Detta övergripande mål kallas generationsmålet. Utöver generationsmålet finns 16 nationella miljö kvalitetsmål med preciseringar samt etappmål.

Länsstyrelsen har uppdraget att samordna det regionala arbetet för att vi ska uppnå de svenska miljömålen. I Värmland pågår arbete med 14 av de 16 målen (målen för hav och fjäll har av naturliga skäl utgått). I en del kommuner finns också lokala motsvarigheter till de nationella miljö kvalitetsmålen. För att få en mer positiv utveckling för miljön och öka förutsättningarna för att nå miljömålen har Länsstyrelsen tillsammans med andra aktörer tagit fram *”Åtgärder för ett hållbart Värmland - Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2018–2020”*.

I januari publicerade Naturvårdsverket *”Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019”* som beskriver hur förutsättningarna att nå miljömålen ser ut och vad som behöver göras för att vi ska närma oss målen.

<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/>

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/stat-och-kommun/miljo/miljomal.html>

<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6865-3.pdf?pid=24098>

3.2.3 Klimatanpassning

I samband med ändringarna av plan- och bygglagen 2018 togs en nationell strategi för klimatanpassning fram. Strategin beskriver regeringens mål och principer för arbetet med klimatanpassning samt hur det bör organiseras på nationell nivå. Strategin förtydligar myndigheters möjligheter att initiera, stödja och utvärdera arbetet med klimatanpassning inom sitt ansvarsområde. Detta har reglerats även i en förordning som syftar till att myndigheternas arbete med klimatanpassning ska ske på ett strukturerat sätt.

Boverket har fått i uppdrag att vara samordnande myndighet för klimatanpassning i förhållande till den byggda miljön som omfattar både ny och befintlig bebyggelse. I förordningen förtydligas även länsstyrelsernas uppdrag med klimatanpassning.

3.2.4 Avfallshantering

Kommunen bör i översiktsplaneringen ta hänsyn till god resurshushållning och avfallshantering då detta är en viktig del av infrastrukturen. Frågan blir belyst i kommunens avfallsplan vilket även ska reflekteras i översiktsplanen. 2018 kom en nationell avfallsplan och ett nationellt förebyggande program framtaget av naturvårdsverket.

<http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6800/978-91-620-6857-8/>

3.3 Bostadsplanering

Det övergripande nationella bostadspolitiska målet är långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven. Genom översiktsplan och bostadsförsörjningsprogram kan kommunen ta fram strategier för att utveckla befintliga bostäder samt skapa förutsättningar för att lokalisera nya bostadsområden. I den fysiska planeringen kan kommunen dessutom skapa förutsättningar för en god livsmiljö, exempelvis ur ett trygghets- och jämställdhetsperspektiv.

2016 tog finansminister Magdalena Andersson och dåvarande bostadsminister Peter Eriksson fram ”22 steg för fler bostäder”, det s.k. 22-punktsprogrammet. Detta på grund av den stora bostadsbrist som 250 av landets 290 kommuner då rapporterade. Sedan införandet av detta program har flera åtgärder utförts initierade av regeringen och flera av dem beskrivs i den sammanfattande redogörelsen.

Ett flertal statliga utredningar har påbörjats och utförts bland annat SOU 2018:46 del 1 *Att underlätta efterföljande planering* och del 2 *Kommunal reglering av upplåtelseformen*. Även SOU 2018:35 *Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar* och Naturvårdverkets översyn av LIS har genomförts i enlighet med programmet. Utöver utredningar har flera lagändringar gjorts gällande Länsstyrelsens tidsfrister för överprövning och planeringsbesked men även ändringar i förordningen om trafikbuller.

<https://www.regeringen.se/4a37c8/contentassets/d63bada461384f02b2d55f9bea90c55c/sammanfattning-av-regeringens-forslag-22-steg-for-fler-bostader.pdf>

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsplanering/>

3.4 Infrastrukturplanering

3.4.1 Transporter

2018 fattade regeringen beslut om nationell plan för transportsystemet 2018–2029. Den nationella planen omfattar åtgärder för att underhålla den statliga infrastrukturen och att utveckla statliga vägar och järnvägar samt sjöfart och luftfart. Åtgärder på Värmlandsbanan, Fryksdalsbanan och E45 pekas ut som namngivna objekt i planen. Vänersjöfarten och behovet av åtgärder i slussarna i Trollhätte kanal finns också med i planen. Vidare är järnvägsstråket Oslo–Stockholm identifierat som ett stråk med kapacitetsproblem och långa restider som behöver åtgärdas.

Region Värmland ansvarar för att ta fram en länstransportplan för Värmlands län. Planen är trafikslagsövergripande och omfattar person- och godstransporter för den regionala infrastrukturen. Den gäller också för perioden 2018–2029.

<https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/Planer-och-beslutsunderlag/Nationell-planering/nationell-transportplan-2018-2029/>

<https://www.regionvarmland.se/utveckling-tillvaxt/hamta-material/program-och-planer/lansplan-for-regional-transportinfrastruktur-i-varmland-2018-2029/>

3.5 Digitalisering

2017 presenterade regeringen sin digitaliseringsstrategi. Visionen är ett hållbart digitaliserat Sverige. Det övergripande målet är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Samma år fick Boverket från regeringen *"uppdrag att verka för en enhetlig digital tillämpning av plan- och bygglagen"*. Uppdraget sträcker sig till den 31 augusti 2020.

Målsättningen för Boverkets arbete med digitalisering är en effektivare plan- och bygglag som kan bidra till ett ökat bostadsbyggande och en långsiktig hållbar samhällsutveckling. Uppdraget innefattar bl.a. främjande av digitala standarder, klargörande av roller och ansvar mellan aktörer. Boverkets uppdrag har nära koppling till bland annat Lantmäteriets motsvarande uppdrag på digitaliseringsområdet.

Idag tillgängliggör många kommuner sina översiktsplaner digitalt som PDF-filer. Det pågår också innovationsprojekt i enskilda kommuner och i bredare samverkan för att presentera digitala tolkningar av planerna och deras informationsinnehåll. Fortfarande är det dock de analoga originalen som är juridiskt gällande i planeringen. Visionen är att gå över till helt digitala planeringsunderlag och beslutshandlingar men vägen dit är lång och kommer kräva både lagändringar och bred samverkan mellan myndigheter. Huvudfokus för Lantmäteriet och Boverket under perioden 2019–2023 ligger på digitalisering av grunddata och detaljplaner.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/digitalisering/>

3.6 Arkitektur och gestaltad livsmiljö

I maj 2018 beslutade riksdagen om ett nytt nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken. Avsikten med förslaget är att arkitektur, form och design ska prägla flera politikområden och bidra till bra miljöer för människor att leva i. Det kan handla om att bygga hållbart och estetiskt i stället för med kortsiktiga ekonomiska lösningar eller att offentliga miljöer utformas för att vara tillgängliga för alla. En gestaltad livsmiljö innefattar inte bara arkitektur, form och design, utan också bl.a. konst, historiska sammanhang och sociala värden, där landskap, kulturarvet och kulturmiljön är självklara delar.

Boverket har fått i uppdrag att samordna politiken, bevaka utvecklingen, höja kompetensen och vägleda statliga myndigheter, landsting och kommuner. Samtidigt har en alldeles ny tjänst har inrättats, Sveriges riksarkitekt.

Riksarkitekten ska samordna arbetet inom Boverket men också stödja kommuner, regioner och länsstyrelser i arbetet kring arkitekturfrågornas betydelse för vår gemensamma miljö.

Länsstyrelsen har fått i uppdrag att verka för att arkitektur och gestaltningsfrågor får ett ökat genomslag i den fysiska planeringen i länet. Länsstyrelsen ska, genom att utveckla sin rådgivande roll, stödja kommunernas planerare och stadsarkitekter med att lyfta gestaltningsfrågornas betydelse inom plan- och byggprocesserna. För att kunna göra detta behöver de tidiga dialogerna utvecklas och stärkas ytterligare.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/>

3.7 Jämställdhet

Det övergripande nationella målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Politiken för jämställdhet hänger samman med de nationella målen för Infrastruktur, Bebyggelse och Ekonomi.

Delmål med särskild betydelse för översiktsplaneringen är en jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet. Vad gäller ekonomisk jämställdhet ska kvinnor och män också ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Det är viktigt att både kvinnors och mäns, samt flickors och pojkars erfarenheter och behov tas tillvara i samhällsplaneringen. Utöver både könsens delaktighet och representation i planeringsprocessen, är det viktigt att jämställdhetsperspektivet finns med i samtliga delar av den översiktliga planeringen, t.ex. i redovisning av statistik.

2017 tog Länsstyrelsen fram *"Ett jämställt Värmland, strategi 2018–2027"*. Strategin ska bidra till visionen Ett jämställt Värmland och till att de nationella jämställdhetspolitiska målen får genomslag i länet.

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/stat-och-kommun/social-hallbarhet/jamstallldhet.html>

3.8 Levande städer - politik för en hållbar stadsutveckling

Levande städer är regeringens nya politik för en hållbar stadsutveckling. Strategin innehåller övergripande mål för hållbara städer och nya etappmål i miljömålssystemet tillsammans med prioriteringar och nya insatser med tyngdpunkt på miljömässigt hållbar stadsutveckling. Strategin bidrar till att nå de nationella miljömålen liksom nationella mål inom andra politikområden. Den bidrar även till att nå FN:s hållbarhetsmål Agenda 2030, särskilt till mål 11 om hållbara städer, samt till FN:s New Urban Agenda och EU:s urbana agenda.

Regeringen vill samtidigt stärka kommunernas förutsättningar för att utveckla gröna, hälsosamma och trygga städer där människor möts och innovationer skapas. Städer behöver utvecklas så att alla dimensioner av hållbar utveckling – miljömässiga, ekonomiska och sociala – tas till vara. I städerna finns möjligheter att klara många av klimat- och miljöutmaningarna, och arbetet för en hållbar stadsutveckling är viktigt för att uppnå miljömålen.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2018/04/skr.-201718230/>

Översiktsplan 2018

Hammarö kommun

Dnr 2013/105

4 Kommunernas översiktsplaner

4.1 Vikten av översiktsplanering

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Denna översiktsplan ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Översiktsplanen ska spegla den kommunens uppfattning och bör bygga på sammanställningar och analyser av viktiga förutsättningar såsom övergripande mål, förändringar och trender i omvärlden, fysisk struktur och allmänna intressen.

Den är en vägvisare mot en hållbar framtid och ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. I översiktsplanen skapas förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhällsstruktur som inte enbart ger miljömässig nytta utan också sociala och ekonomiska fördelar. Detta gör den även till ett styrdokument som ligger väl i linje med de globala målen i Agenda 2030.

En aktuell översiktsplan med tydliga ställningstaganden underlättar detaljplanering, bygglovhantering och andra tillståndsprövningar. Det är dock viktigt att inte bara planera de enskilda byggprojekten var för sig, utan att också sätta dem i ett större perspektiv – både geografiskt och tidsmässigt.

Översiktsplanen används som underlag av andra myndigheter och aktörer i samhällsbyggandet. Den är även ett betydelsefullt underlag för domstolar vid överprövning av detaljplaner, bygglov och övriga ärenden.

4.2 En kontinuerlig översiktsplaneprocess

Processen för att ta fram en översiktsplan är minst lika viktig som planen i sig. Frågor som rör kommunens mark- och vattenanvändning behöver förankras inom kommunens organisation likväl som med kommuninvånare, företagare och andra aktörer.

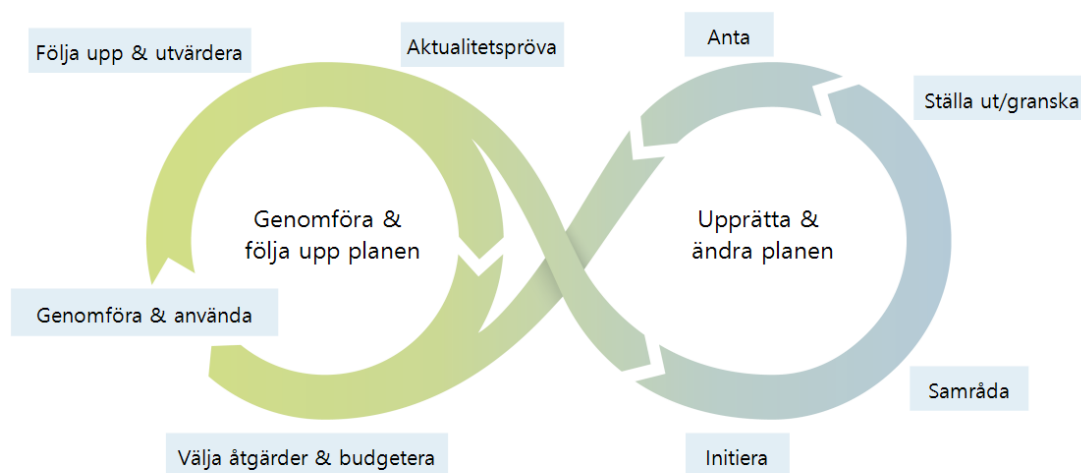
Översiktsplanering handlar om två faser som är beroende av varandra (se figur). Den ena delen handlar om att upprätta eller ändra en översiktsplan, den andra handlar om genomförandet och uppföljningen som ska ske kontinuerligt. Nya kunskaper ge nya förutsättningar för kommunens planering och innebär att översiktsplanen fortlöpande behöver ses över.

Alla kommuner i Värmland har en översiktsplan och har därför gått igenom upprättandefasen. Hur det ser ut med genomförandet och uppföljningen varierar dock stort. Vissa kommuner har ”växt ur” sin plan av olika anledningar och kommit fram till att en ny plan behöver upprättas. I andra kommuner är mycket av det som redovisas i planen aktuellt men har inte genomförts eller följts upp som förväntat.

En kontinuerlig översiktsplaneprocess ska vara till nytta för hela kommunens organisation när ställningstaganden och beslut görs om mark- och vattenanvändning. Det är i översiktsplanen som olika förutsättningarna redovisas men den ska också ge ett helhetsperspektiv på kommunens utveckling.

Den kontinuerliga översiktsplaneringen är dessutom nödvändig när det kommer till miljöbedömning. Miljöbedömning är en process där syftet är att integrera miljöaspekter i framtagandet och antagandet av översiktsplanen så att en hållbar utveckling främjas. Att integrera miljöbedömningen i översiktsplaneprocessen gör att dubbelarbete undviks. Det handlar alltså inte enbart om att ta fram ett dokument, en miljökonsekvensbeskrivning, utan också om ett kontinuerligt och integrerat arbete kring miljöaspekter vid framtagandet och antagandet av översiktsplanen.

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/processen-for-oversiktsplanering/miljobedomning/>

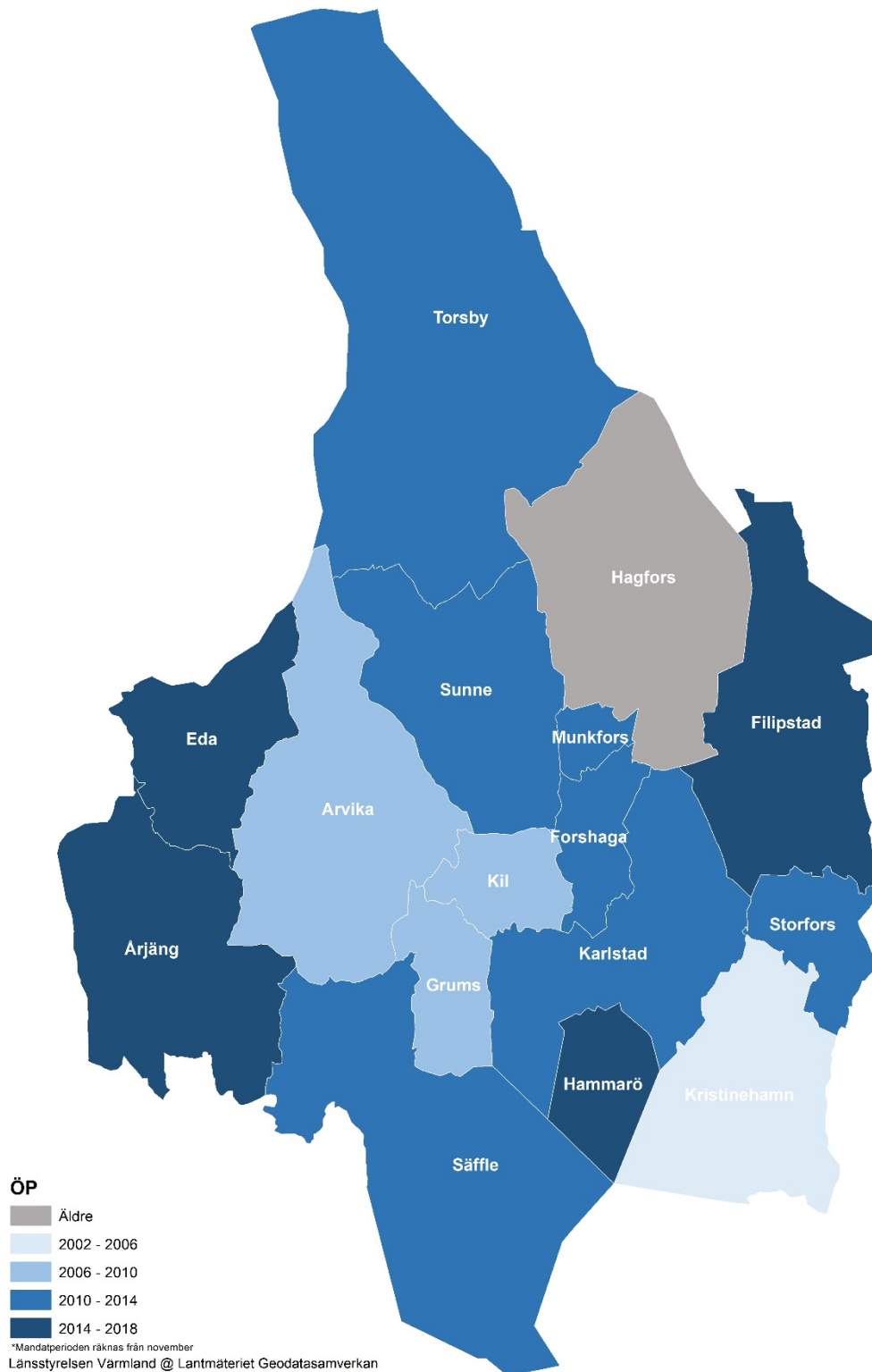
4.3 Översiktsplanen – ett samverkansprojekt

Att ta fram en översiktsplan är ett sektorsövergripande arbete som engagerar många. Kommunens utvecklingsstrategi behöver utgå från lokala förhållanden men samtidigt ta hänsyn till allmänna intressen och nationella mål, planer och program. Synpunkter behöver samlas in från flera förvaltningar i den kommunala organisationen, men också från allmänheten och de statliga myndigheterna.

I dialogen med kommunerna om översiktsplanen är det Länsstyrelserna som har ansvar för att företräda och samordna statens intressen. Länsstyrelsens roll är att ge kommunen råd och stöd, tillhandahålla relevanta statliga kunskaps- och planeringsunderlag samt bevaka och samordna statliga intressen.

Samverkan och dialog i ett tidigt skede bidrar till en effektivare översiktsplaneprocess. Det är bra om kommunen och Länsstyrelsen tillsammans är överens om vilka förutsättningar som råder redan från början. Att skapa en gemensam bild tidigt i processen skapar ömsesidig förståelse för de viktiga frågor som ryms inom ett framtagande av en översiktsplan.

4.4 Kommunernas översiktsplanearbete

4.4.1 Översiktsplaner

Mandatperioden 2014–2018 har präglats av stora planeringsutmaningar med högkonjunktur, ökande befolkning och stort bebyggelsestryck.

Översiktsplanearbetet har därför de senaste åren blivit en högaktuell fråga hos flera kommuner.

Eda, Filipstad, Hammarö och Årjängs kommuner har antagit sina kommuntäckande översiktsplaner under senaste mandatperioden (2014–2018). Hammarö antog sin plan under 2018 vilket gör den till den mest aktuella översiktsplanen i länet.

Forshaga, Karlstad, Munkfors, Storfors, Sunne, Säffle och Torsby kommuner antog sina översiktsplaner under föregående mandatperiod (2010–2014). Och resterande fem kommuner, Arvika, Grums, Hagfors, Kil och Kristinehamns kommuner har äldre översiktsplaner som antogs innan 2010. Hagfors översiktsplan antogs 2002 vilket gör den till länets äldsta översiktsplan.

Frågan kring översiktsplanering har ändå varit aktuell i samtliga kommuner och flera har tagit ställning kring översiktsplanernas aktualitet och/eller inlett ett arbete med att ta fram en ny översiktsplan. Kristinehamn och Kils kommuner har haft nya översiktsplaneförslag ute på samråd under 2017 och 2018. Arvika, Eda, Forshaga och Karlstads kommuner har under mandatperioden tagit beslut om översiktsplanens aktualitet. Torsby, Säffle, Sunne, Storfors och Hagfors kommuner håller för tillfället på med att ta ställning kring översiktsplanernas aktualitet. Karlstad och Forshaga kommuner har inlett arbeten med att ta fram nya översiktsplaner.

4.4.2 Tematiska tillägg till översiktsplanen

Kommunerna har möjligheten att ändra sin översiktsplan genom ett tillägg för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse. Detta tillägg ska täcka hela kommunens yta. I länet finns det sammanlagt 22 tillägg varav tio gäller landsbygdsutveckling i strandnära lägen, tio vindbruksplaner, en grönstrukturplan och en VA-plan.

4.4.3 Vindkraft

Översiktsplanen är i flera kommuner vägledande för lokalisering och efterföljande prövning av vindkraft. Under mandatperioden 2014–2018 har två kommuner, Eda och Torsby upprättat tematiska tillägg för vindkraft.

Det finns totalt 57 utpekade vindkraftsområden i länets översiktsplaner. Inom 20 av dessa områden är vindparker uppförda, tillståndsgivna eller under samråd. Några områden är dock inte längre aktuella för utbyggnation av olika skäl. Ytterligare fem uppförda parker ligger utanför kommunernas utpekade områden.

Kommunernas utpekande av områden i översiktsplanerna stämmer relativt bra med den utbyggnad som har skett, och enligt gällande översiktsplaner finns det fortfarande plats och utrymme för att etablera mer vindkraft i länet. Det sker dock mycket inom området förnyelsebar energi och i vilken utsträckning de kvarstående områdena kan komma att byggas ut är oklart. Naturvårdverkets och Energimyndighetens gemensamma uppdrag att ta fram en strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad, samt teknikutveckling inom vindkraftsbranschen, kan innebära att länets vindkraftsplaner så småningom behöver ses över.

4.4.4 Landsbygdsutveckling i strandnära lägen – LIS

Kommun	Antal utpekade LIS-områden	Typ av dokument	Nyast
Arvika	35	TÖP	2011
Eda	11	TÖP	2015
Filipstad	12	ÖP	2018
Forshaga	24	TÖP	2018
Grums	-	-	-
Hagfors	40	TÖP	2014
Hammarö	-	-	
Karlstad	25	TÖP	2014
Kil	25	TÖP	2014
Kristinehamn	19	ÖP	Samråd
Munkfors	-	-	-
Storfors	8	TÖP	2018
Sunne	23	TÖP	Samråd
Säffle	46	TÖP	Samråd
Torsby	-	-	-
Årjäng	34	TÖP	2016
Summa:	302		

Sedan 2010 kan kommunerna i sin översiktsplan peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen – LIS-områden. Syftet är att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Redovisningen i översiktsplanen ska vara vägledande när man prövar ansökningar om dispenser från strandskyddet och upphävande av strandskyddet i detaljplaner.

Under mandatperioden 2014–2018 har sex kommuner upprättat LIS-planer antingen som tematiska tillägg eller i den kommunövergripande översiktsplanen. Säffle kommun pekade ut ytterligare LIS-områden i en fördjupad översiktsplan för Säffle stad. Säffle och Sunne kommuner har också under mandatperioden haft nya tematiska tillägg ute på samråd.

Länsstyrelsen har under 2018 analyserat länets LIS-planer. Totalt 302 LIS-områden har pekats ut i Värmland som sammanlagt omfattar cirka 4277 hektar mark. För att sätta det i perspektiv har Karlstad tätort en yta på 2900 hektar. Alla kommuner har inte pekats ut LIS-områden ännu och den sammanlagda ytan kan därför växa ytterligare.

Trots denna planeringsinsats har än så länge endast totalt 14 nybyggnationer skett inom de LIS-områden som beslutats under perioden 2011–2018. Det tyder på att

ytterligare insatser krävs för att stimulera utveckling och uppnå de önskade effekter vad gäller landsbygden.

4.4.5 Ändringar / fördjupningar av översiktsplanen

Fördjupade översiktsplaner i Värmland	Antal	Nyast	Äldst
Arvika	2	2013	1996
Eda	5	2009	1988
Filipstad	1	2013	-
Forshaga	0	-	-
Grums	1	1999	-
Hagfors	2	1998	1997
Hammarö	3	2015	2011
Karlstad	5	2014	2006
Kil	1	2002	-
Kristinehamn	2	2011	1998
Munkfors	0	-	-
Storfors	1	1988	-
Sunne	1	2009	-
Säffle	2	2017	2006
Torsby	7	2003	1988
Årjäng	5	2014	1991
Summa:	38	2017	1988

En översiktsplan kan ändras för en viss del av kommunen och får redovisas med en annan detaljeringsgrad än för översiktsplanen i övrigt. I dagligt bruk kallas detta en fördjupning av översiktsplanen (FÖP).

Nästan alla kommuner i länet har tagit fram fördjupade översiktsplaner. Oftast har dessa upprättats för kommunhuvudorten men det finns även fördjupningar för exempelvis stadsdelar, mindre tätorter eller turistorter.

38 fördjupningar finns i Värmland men det råder en viss oklarhet kring hur många av dessa som faktiskt gäller och används. Detta beror oftast på att FÖP-området har blivit detaljplanlagt eller att förutsättningar har ändrats sedan en FÖP togs fram. I många fall beror även osäkerheten på att inget ställningstagande har gjorts om fördjupningarnas vara eller icke vara i ny översiktsplan eller i politiska beslut om aktualitet. Tabellen som följer har sammanställts mot denna bakgrund.

4.5 Översiktsplanernas aktualitet

I en kommun finns bara en översiktsplan, denna kan bestå av flera dokument men är fortfarande en och samma plan. Översiktsplanen ska vara aktuell och kommunfullmäktige ska minst en gång under mandatperioden pröva dess aktualitet.

Det är översiktsplanen i sin helhet som ska aktualitetsförklaras, vilket omfattar översiktsplanen tillsammans med eventuella ändringar. Stora åldersskillnader mellan en fördjupning och den kommunomfattande planen kan försvåra läsbarheten av översiktsplanen som helhet. I samband med aktualitetsprövningen är det även lämpligt att undersöka vilken betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen faktiskt har medfört.

I SOU 2018:46 En utvecklad översiktsplanering föreslås det att ”Översiktsplaner som har antagits före den 1 januari 2004 ska upphöra att gälla vid utgången av 2024.” Detta eftersom gamla planer är utformade utan hänsyn till viktiga krav och intressen som har tillkommit under senare år, som exempelvis regler kring miljöbedömningar och miljökvalitetsnormer för vatten.

I länet finns stora skillnader kring om, hur och när översiktsplanerna har aktualitetprövats. Endast fyra kommuner gjorde en formell aktualitetsprövning förra mandatperioden och tre kommuner gjorde det mandatperioden dessförinnan. Dessa prövningar har dock i de flesta fall inte tagit tydlig ställning till alla de fördjupningar och tillägg som finns. Några kommuner har inte aktualitetsprövat sina översiktsplaner än men har för avsikt att göra det under mandatperioden 2018–2022.

Det kan konstateras att aktualitetsprövning av översiktsplanerna hittills inte har varit något som särskilt prioriterats av kommunerna i Värmland. I samtliga kommuner finns det dock många övriga aktiviteter kopplat till översiktsplanering. Det är Länsstyrelsens förhoppning att denna sammanfattande redogörelsen kan underlätta för kommunerna i deras arbete.

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/stat-och-kommun/samhallsbyggnad/plan-och-bygg---pbl/oversiktsplanering.html>

5 Referenser

Underlag, rekommendationer och hänvisningar till aktuella lagrum finns i första hand på Boverkets PBL kunskapsbanken. Denna webbplats ersätter tidigare handböcker på området. På webbplatsen finns hänvisningar till regering, riksdag och nationella myndigheters underlagsmaterial.

<https://www.boverket.se/sv/pbl-kunskapsbanken/>

Ytterligare kvalitetssäkrat och aktuellt planeringsunderlag finns även på planeringskatalogen.

<https://ext-geodatakatalog-forv.lansstyrelsen.se/PlaneringsKatalogen/>

Utöver detta finns underlagsmaterial hos regionala aktörer som Region Värmland och givetvis hos Länsstyrelsen via respektive myndighets webbplats.

<https://www.regionvarmland.se/utveckling-tillvaxt/>

<https://www.lansstyrelsen.se/varmland/stat-och-kommun/samhallsbyggnad/plan-och-bygg---pbl.html>

Bilaga 1: Förändrad lagstiftning

Information om svensk lagstiftning

Lagstiftningen inom samhällsplaneringen är i ständig förvandling och utveckling. Ansträngningar görs för att förenkla regler samtidigt som kunskapsutvecklingen inom en rad områden påverkar hur regelverket utvecklas.

Boverket konstaterar att följande lagar påverkar samhällsplaneringen på olika sätt:

- Plan- och bygglagen
- Miljöbalken
- Anläggningslagen
- Fastighetsbildningslagen
- Förvaltningslagen
- Kulturmiljölagen
- Lag om exploateringssamverkan
- Lag om förvaltning av samfälligheter
- Lagen om bostadsförsörjning
- Lagen om tjänster på den inre marknaden
- Ledningsrättslagen
- Offentlighets- och sekretesslagen
- Tryckfrihetsförordningen
- Väg- och järnvägsplanering

På Boverkets PBL Kunskapsbanken finns omfattande information om olika lagförändringarna. Ytterligare kunskapskällor för tillämpningen av regelverken finns hos sektorsmyndigheterna. Hur lagarna tillämpas är också en viktig kunskapskälla, där utvecklad rättspraxis utgör vägledning för hur olika frågor ska hanteras.

Om du vill veta mer om propositioner, lagar och förordningar hittar du information på www.lagrummet.se. Lagrummet är en gemensam webbplats för den offentliga förvaltningens rättsinformation och innehåller länkar till rättsinformation hos regering, riksdag, domstolar och statliga myndigheter. Lagstiftningsprocessen finns beskriven under rubriken "Så styrs Sverige" på www.regeringen.se

Viktigare lagar och förordningar från årsskiftet 2014/2015 till årsskiftet 2018/2019

Nedan presenteras ett urval av viktigare förändringar i lagar och förordningar som berör fysisk planering och som har trätt i kraft under perioden 2015–2018.

1. Lagen om riktlinjer för kommunala markanvisningar (SFS 2014:899)

Ikraftträdande: 1 januari 2015 (PBL, PBF)

Den nya lagen om kommunala markanvisningar innebär att en kommun ska anta riktlinjer för så kallade markanvisningar. Lagen innehåller även ändringarna i plan- och bygglagen kring val av planförfarandet. Bestämmelser om vad som får regleras i ett exploateringsavtal har också införts. Ändringen innebär större möjligheter att ge bygglov för åtgärder som innebär avvikelse från en detaljplan eller områdesbestämmelser.

2. Tydligare krav för detaljplaner (SFS 2015:235)

Ikraftträdande: Den 1 juni 2015 (PBL)

EU:s medlemsstater ska ha en lagstiftning som reglerar planeringen av markanvändning så att målen att förebygga allvarliga olyckshändelser och begränsa följderna av dem för människors hälsa och miljön beaktas. Kravet följer av det så kallade Seveso III-direktivet. Det gäller för nya byggnadsverk i närheten av så kallade Sevesoverksamheter eller etablering av nya sådana.

3. Förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216)

Ikraftträdande: Den 1 juni 2015 (Förordning)

Människors hälsa är överordnad i all planering. Den nya förordningen är en avvägning mellan behov av ökat bostadsbyggande och skydd för människors hälsa. I förordningen finns riktvärden för buller utomhus från spår-, väg- och flygtrafik vid bostadsbyggnader. Den innehåller även bestämmelser om hur bullervärden vid bostadsbyggnader ska beräknas.

4. Samordning av reglerna gällande exploateringsavtal och markanvisningar, ändringar vad gäller genomförandetid m.m. (SFS 2015:668)

Ikraftträdande: 1 januari 2016 (PBL)

Ändringarna innebär att förfarandet att upphäva så kallade tomtindelningar förenklas, att bestämmelserna om detaljplanernas genomförandetid förtydligas och att reglerna om hur markanvisningar och exploateringsavtal ska redovisas under detaljplaneprocessen samordnas. Ändringarna avser även kretsen av personer som får överklaga ett beslut om startbesked samt handläggning av sådana takkupor som har undantagits från krav på bygglov.

5. Tidsbegränsade bygglov för bostäder (SFS: 2017:266 och 2017:267)

Ikraftträdande: 1 maj 2017 (PBL)

En ny bestämmelse gör det enklare att använda tidsbegränsade bygglov för byggnader för bostadsändamål. Syftet är att göra det möjligt att använda tillfälliga bostäder som ett komplement till permanent byggande.

6. Planeringsbesked och fler bygglovsbefriade åtgärder (SFS 2017:424)

Ikraftträdande: 1 juli 2017 (PBL, PBF)

Ändringarna innebär att en kommun, under arbetet med att ta fram en detaljplan, ska kunna begära ett planeringsbesked från Länsstyrelsen. Ändringarna innebär även att fler detaljplaner kan antas av kommunstyrelse eller byggnadsnämnd. Vidare berör ändringarna frågor kring bygglovsbefriade åtgärder.

7. Ändrade riktvärden för trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS: 2017:359)

Ikraftträdande: 1 juli 2017 (Förordningen)

Riktvärdet för buller från spårtrafik och vägar vid bostadsbyggnader höjs. Ljudnivån vid en bostadsbyggnads fasad höjs från 55 dBA till 60 dBA och för en bostad om högst 35 kvadratmeter höjs nivån från 60 dBA till 65 dBA.

8. Klimatlag (SFS 2017:720)

Ikraftträdande: 1 januari 2018

Klimatlagen lagfäster att regeringens klimatpolitik ska utgå ifrån klimatmålen och hur arbetet ska bedrivas. Regeringen ska varje år presentera en klimatredovisning i budgetpropositionen. Vart fjärde år ska regeringen ta fram en klimatpolitisk handlingsplan som bland annat ska redovisa hur klimatmålen ska uppnås.

9. Tydligare regler för att bedöma miljöpåverkan

Ikraftträdande: 1 januari 2018 (Miljöbalken med flera lagar och förordningar)

De nya reglerna innebär förändringar i miljöbalken om miljöbedömningar och följdändringar i sektorslagstiftning. Nya ord och uttryck introduceras i syfte att tydliggöra processerna för miljöbedömning. För miljöbedömning av planer och program är det nya kapitlet tydligare i vad som krävs för att EU:s direktiv om strategiska miljöbedömningar ska få genomslag.

10. Stöd för innovativt och hållbart bostadsbyggande (SFS 2018:199)

Ikraftträdande: 1 juli 2018 (Förordningen)

Enligt förordningen får stöd lämnas till företag för åtgärder som syftar till att främja ett innovativt och hållbart bostadsbyggande med minskad klimat- och miljöpåverkan.

11. Bidrag till åtgärder mot radon i småhus (SFS 2018:158)

Ikraftträdande: 1 juli 2018 (Förordningen)

I förordningen finns bestämmelser om bidrag för radonsanering i småhus. Bidrag kan sökas för en- och tvåbostadshus som bidragstagaren äger och själv bor i.

12. Verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov (SFS 2018:000)

Ikraftträdande: 1 juli 2018 (PBL)

Ändringen innebär att beslut om bygglov, rivningslov och marklov får verkställas fyra veckor efter det att beslutet har kungjorts, även om det inte har vunnit laga kraft.

13. Fler bygglovsbefriade åtgärder (SFS 2018:000)

Ikraftträdande: 1 augusti 2018 (PBL)

Ändringen innebär att det inte krävs bygglov för att på en byggnad inom ett detaljplanlagt område montera solcellspaneler och solfångare som följer byggnadens form.

14. Digitalisering av grundkartor och detaljplaner (SFS 2018:000)

Ikraftträdande: 1 juli 2018 (PBL)

Ändringen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av grundkartor, detaljplaner och planbeskrivningar.

15. Redovisning i översiktsplanen av risken för skador på den byggda miljön och marklovsplikt för markåtgärder som kan försämra markens genomsläpplighet (SFS: 2018:000)

Ikraftträdande: 1 augusti 2018 (PBL)

Ändringen innebär att kommunen i översiktsplanen ska ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minskas eller upphöra. Den andra ändringen innebär att kommunen i en detaljplan får bestämma att det krävs marklov för markåtgärder som kan försämra markens genomsläpplighet.

16. Vattenkraftverkens miljötillstånd ska omprövas enligt en nationell plan som väger förbättrad vattenmiljö mot tillgång till vattenkraftsel (SFS: 2018:1407–1409 m.m.)

Ikraftträdande: 1 januari 2019 (Miljöbalken m.fl.)

Vattenverksamheter för elproduktion ska ha moderna miljövillkor. Det ska ske genom omprövning på verksamhetsutövarns initiativ. Genom en ny nationell plan som vägleder myndigheterna får omprövningarna ett nationellt helhetsperspektiv, där behovet av en förbättrad vattenmiljö vägs mot behovet av en effektiv tillgång till vattenkraftsel nationellt. Planen anger vilka verksamheter som bör prövas i ett sammanhang och när prövningen bör ske.

17. Tydligare och enklare detaljplanekrav (SFS 2018:1325)

Ikraftträdande: 1 januari 2019 (PBL)

Ändringarna innebär att det blir enklare att bedöma när detaljplan krävs och inte krävs. Det tydliggörs att kravet på detaljplan för en ny sammanhållen bebyggelse bara gäller bebyggelse med bygglovspliktiga byggnadsverk och om det finns ett behov av planläggning.

18. Myndigheters klimatanpassningsarbete struktureras (SFS: 2018:1428)

Ikraftträdande: 1 januari 2019 (PBL)

Enligt den nationella strategin för klimatanpassning ska berörda myndigheters möjligheter att initiera, stödja och utvärdera arbetet med klimatanpassning inom sitt ansvarsområde förtydligas, följas upp och redovisas. Detta regleras i förordningen, som syftar till att myndigheternas arbete med klimatanpassning ska ske på ett strukturerat sätt.

19. Ny regional planering (SFS 2018:1732)

Ikraftträdande: 1 januari 2019 (PBL)

Nya bestämmelser om regional fysisk planering införs i plan- och bygglagen. Sådan planering ska ske i Stockholms län och i Skåne län. Landstinget blir ansvarigt för planeringen inom sitt län.

Kommande lagstiftning

1. En utvecklad översiktsplanering

Översiktsplaneutredningen föreslår i betänkandet ”En utvecklad översiktsplanering” nya bestämmelser för hur översiktsplanen ska kunna hållas aktuell och ge ett bra stöd för efterföljande planering. Statsrådsberedningen räknar med att en proposition ska lämnas för Riksdagsbehandling senast i maj 2019 och sedan slutbehandlas innan årsskiftet.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2018/05/sou-201846/>

Bilaga 2: Tidslinje

2014

Beslut om det utvidgade strandskyddet för Värmlands län

Värmland i ett förändrat klimat - Regional handlingsplan för klimatanpassning

2015

Agenda 2030

Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader

MKN Vatten – Weserdomen

Nya regler för industri- och annat verksamhetsbuller

Parisavtalet

SMHI:s regionala klimatanalys för Värmland

2016

Länsstyrelsens checklista för klimatanpassning i fysisk planering

Nationell plan för fördelning av statligt bidrag för efterbehandling av förorenade områden

Riksstämman Vattenförsörjning – beslut

Åtgärdsprogram för västerhavets vattendistrikt

2017

Ett jämställt Värmland, strategi 2018–2027

För ett hållbart digitaliserat Sverige - en digitaliseringsstrategi

Föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2016:9)

Naturvårdsverkets översyn av LIS reglerna

Nya planeringsnivåer för Vänern

Riksstämman Friluftsliv – beslut

Riksstämman Totalförsvaret – beslut

Riksstämman Totalförsvaret (civila delar) – remiss

Ändrade riktvärden för trafikbuller vid bostadsbyggnader

2018

Boverkets tillsynsvägledning för översvämningsrisk

Klimatlagen

Krav på redovisning i översiktsplanen av risken för skador på den byggda miljön m.m. (PBL)

Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling

Länstransportplan för Värmlands län 2018–2029

Nationell plan för transportsystemet 2018–2029

Planeringskatalogen lanserades

Politik för gestaltad livsmiljö

Regional risk- och sårbarhetsanalys (RSA)

Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall

Riksintresse Energiproduktion (Vattenkraft) – Samråd

Riksintresse Kommunikationer – beslut

Skyfallskarteringar av 16 tätorter

Trafikverkets åtgärdsprogram enligt Förordning om omgivningsbuller, 2019–2023

Tydligare regler för att bedöma miljöpåverkan

Vattenkraftverkens miljötillstånd ska omprövas enligt en nationell plan (MB m.fl.)

Översyn av den generella strandskyddets omfattning

2019

MKN Vatten - uppdatering av statusklassningar

Ny vägledning om geotekniska säkerhetsfrågor vid planläggning

En utvecklad översiktsplanering (PBL)

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland